

Dque huic opinioni fauere videntur tunc adducemus cum illi & quartæ (ex qua credimus Aud. ansam suę opinioni desumpsisse) satis faciamus.

Tertia opinio dicitur Arabum, qui ad suę opinionis comprobationē tres ponunt in corpore dia-^{Tertia opinio.} metros, longitudinis, latitudinis, et altitudinis. Scđo supponūt debere medicū reuellerē humores ad partem affectam fluentes, ne increascat tumor. 3. ex Ga-

Eleni sententia dicunt triplicem esse vacuandi modū, per reuulsionem, deriuationem, & vacuationē. His sic compositis, affirmant reuulsionem ex maximē contrarijs debere fieri, vt potētius auertat fluxum. Rursum reuulsionem dicunt perpetuō debere fieri ante deriuationem & vacuationem. Hoc attamen illis maxime obseruatur, ne duos transgrediantur diametros: vnde prouenit vt ad dolorem capitis. 1. saphenam eiusdem lateris inscindant: 2. mediā eiusdem lateris in brachio: vltimo eiusdem brachij humerariam: maximē enim cauent quandiu possunt ad partem affectam accedere, ne aliquid ad illā trahant. Auicēna fem. 10. tract. 5. c. 1. non solū in pleuritide, verum in alijs internis inflāmatiōibus. 1. secat saphenam eiusdem lateris: mox communem brachij contrarij: vltimo axillarē eiusdē lateris. Sentire videtur & hoc fen. 4. 1. c. 2, & 3. Idem. 1. tertij tract.

1. cap. vltimo: sic non solum Auicēna sed & qui illū **A**
 insequuntur babari sanguinē in inflāmatione lateris
 mittunt. Vt Ras, qui satis inconstans in hoc placito
 videtur: nanque in capite de pleurisi proprio, à parte
 affecta mittit sanguinem, nisi vehemens fuerit re-
 pletio; nam tunc ex parte contraria mitti iubet, cū
 10. continentis cap. 2. dicat quòd in principio pleu.
 mittatur sanguis ex latere opposito, & in tertia die
 ex eodem. Idem similiter in lib. diuis. ca. 54. in pleu- **B**
 rif. sanguinea, in principio à parte contraria, tertia
 autem die ab affecta: si aut biliosa, pituitosa aut me-
 lancholica fuerit, in ipso principio ab affecta parte
 sanguinem mittēdū docet. Auenzoar. i. teicir. tract.
 16. cap. 3. Auerrous qui & si non fecit speciale caput
 de pleurisi, colligitur tamen ex illo. 7. colliget c. 29.
 Serapio in breuiario tract. 2. cap. 27. Mesue. ca. pro-
 prio: Aliabas. 6. practi. cap. 13. Cōciliator differentia **C**
 191. scolasticos cū suis principijs principiātibus dis-
 crutians. Nicolus supra cap. primū, tract. 5. fen de-
 cimæ tertij: Arnaldus in compēdio regiminis acu-
 torū, si adhuc fluat materia. Herculanus c. proprio,
 exceptis quibusdam casibus, quibus saphenā incin-
 dit à partis contrariæ vena axillari, mittit sangui-
 nem. Sed subit quod penè exciderat, Philonium,
 Sauanerolam, Gainerum, Gatarium, & Matheū
 gradū

D gradum, & complures alios quos prolixitatis vitandæ causa consulto relinquo, prædicto modo sanguinem mittere: qui omnes suam sententiam rationibus & auctoritatibus grauissimorum authorũ tueri conantur.

Primum auctoritate Hip. lib. de natura humana, *Barbarorum auctoritates.*
 cõmento. 2. §. 9. quæ sic habet. Sat agere autem oportet vt sectiones fiant quàm maximè longè à regionibus, in quibus sane dolores fieri & sanguinè colligi didiscere, ad hunc enim modũ haud magna mutatio repente fieri posset: possetq; consuetudo permutari vt nec in posterũ ad eundè locũ colligeretur: quo enim fluentem humorem retraxeris ad remotam magis partem, eo citius facies desuescere quo solebat ire: ex remotissimis igitur semper reuellendum est. Hoc idem affirmât ex Gal. 4. meth. 6. & 5. eiusdè. 3. & 6. & 2. ad Glauc. 2. nec hoc solum cõtenti sunt, sed comprobant ex Gal. ad reuellendum aliquando latus transeundum esse, vt. 13. meth. 5. sic enim Gal. ait: manu laborante scarificabis crura, altero crurum male habente, reliquum. Insuper Cornelius Celsus (vt illi dicunt) c. 10. secũdi lib. humero affecto venam contrarij brachij secat. Rursum & Paul. lib. 6. cap. 14. ab illis adducitur in suam sententiã sub ijs verbis. Igitur in recēs natis inflãmationibus,

bus, ex contrapofitis particulæ laboranti particulis **A**
oportet vacuare. Nec nõ Aetius (& fi fatis inconfi-
deratè) citatur lib. 8. cap. 68. sub his verbis. In ijs ve-
rò qui acuto morbo vti diximus, infeftatur, fi qui-
dem circa mamas et clauiculas hæreat dolor, venam
incidere oportet in brachio: non eo quòd recta ab
inflammato latere procedit, fed oppofito. Insuper
quòd incipiente inflàmatione perpetuò reuellendũ
fit ante aliquam aliarũ vacuationũ, ex. 2. ad Glauc. **B**
cap. 2. colligunt: nanque sic Gal. inquit. Influentiũ
igitur adhuc humorum retractio, eorũ qui iam par-
tem obfedere, deriuatio medela eft. Ex quibus Gal.
verbis, vt & ex prædictis omnibus grauiffimorũ au-
thorũ fententijs, tutiũs effe autumãt à parte contra-
ria quàm ab affecta sanguinem mittere: rurfum &
ex authoritatibus maximè argumenta moliuntur,
periculofum effe proponentes, naturam verſus par- **C**
tem ad quã fluit humor prorritare, maxime fi pleu-
refis cũ plenitudine cõiungatur: igitur cũ authorita-
tibus refponderimus, & rationibus refpõsum erit.

Quartam opinionem (à qua crediderim princi-
pium fuę opinioni defumpfiſſe Veſalium) eft vide-
re apud Nicolum ſupra. 4. tract. 2. cap. 24. quæ his
duabus rationibus potiffimũ innititur prima quia
vtraq; axillaris æqualiter à vena caua diſtat, ſecũda
quia

D quia axillares venæ supra ramificationes venarum quibus latera nutriuntur, oriuntur: nihil ab illis partibus extrahet.

Ante attamen quam tam varijs opinionibus satisficiamus, non abs re nos facturos arbitramur, si quid illis omnibus sit concessum, & indubitatum proposuerimus, ut postea magis elucescat quid in controuersia relinquatur. Quod attamen primum

E se se offert anatomes est venarum thoracis, cuius causa præcipuè nos tantam quæstionem, à gemino ut aiunt ouo, repetere non veremur, futurum esse spectantes ut de medicorum schola bene mereri videamur. Venarum ergo historia talis est. Vena caua superato septo transuerso, & illi suas venas relinquens, à quibus pericardio vascula impartuntur: Pericardium pertundit, parteque sua sinistra adaperitur loco

Venarum thoracis historia.

F gissimo foramine, ut parte dextræ cordis continetur: mox unam aut alteram venam cor in modum coronæ ambientem germinat: at superato corde à parte sua dextra crassiorem venam producit, quæ eo quòd altera parte coniugem non habeat, inconiugata appellatur. Hæc igitur inconiugata vena obliquè ad dorsum retorta, illiq; iuxta crassissimam arteriam descendente à stabilita deorsum demittitur, & vena cauæ vicem gerens, non solum dextræ partis octo

Coronales vena.

Vena inconiugata.

+
Octo aut

nas accommodatura: ex quibus quæ spatia intercosta **A**
 lia costarum verarum enutriunt, non longius antro-
 rum protrahuntur quam quantum costæ verè ossæ
 sunt, cum inferiores usque ad partem anteriorem &
 anteriorem abdominis protendantur. Adde ex vasis hu-
 ius venæ ramulos ad musculos costis instratos emer-
 gere. Vena ergo caua postquam prædictam incõiugatam
 venam produxit, ad iugulum recta sub pectoris osse cõf-
 cendit, membranis thoracis intersepietibus eleganter **B**
 suffulta, molleque & glandosum corpus hic in iugu-
 lo adstratum obtinens, quod Græci latini glandium
 vocant. In iugulo ergo in duos insignes truncos di-
 uiditur, à quibus non solum superioribus, sed subin-
 de inferioribus partibus venæ soboles pendent. Namque
 a dextro utri & a sinistro grandis vena depromitur,
 frequentioribus longa serie ramis ~~admissis~~ tandem
 per axillam in brachium perreptat: namque à sua radice gra- **C**
 cilis vena enascitur deorsum per costarum radices ad
 tertiam usque costam exporrecta, & exiguas soboles tri-
 bus superioribus costarum interuallis deriuas, quæ non
 amplius protrahuntur quam quantum costæ ossæ sunt.
 Rursum ab anteriori magnæ venæ cauæ ad iugulum
 diuisionis, duæ pendent venæ, quæ & si subinde vni-
 co caudice orientur, frequentius attamen mutuò di-
 stantibus principijs oriuntur: ita ut vna quæque à parte

H dimissis

ante

Ad anteriori principij venæ axillaris, vbi primū axillaris vena a magno caueꝛ caudice incipit emergere, oriatur. Dextra ergo (vt & sinistra) secundū dextrū ossis pectoris latus, vbi costarū cartilagine ipsi cōnectuntur decluis ad abdominis superiora tendit: et progressu ad sex superiorū septem costarum interualla, singulas propagines & thoracē intersepiētem sui lateris membranā distribuēs, quæ ad termi

Enos ossis costarū vbi venæ coniuge carētis ramificationes terminari diximus, finiūt. Ab ijs ramulis venarum qui interuallis cartilaginū demandantur, rami insignes in musculos pectoris incūbētes, ipsasq; adeo mamillas propagantur. Quod tamen à trūco venæ descendētis per latus ossis pectoris adhuc reliquū est, per latus dextrum ensiformis cartilaginis deorsum subtus musculū rectum abdominis distribuitur. vbi enim thoracis amplitudinē vena hęc descendēs superauit, sub recto sui lateris musculo ad mediū abdominis fertur, ramulos quosdā in proximas partes vtrinq; transmittēs. cæterum insigniores in plures sarculos supravmbilici sedē cessant, quī rectorum musculorū substantiæ implexi, illarū venarum terminos finesq; expectant, quæ à parte inferiori ascendentes & vtero a liacētes, sub rectis musculis cōscendūt, per quas vtero cū mammis est cōmunitas.

Porro axillaris vena postquam varias disseminavit **A**
 propagines, quas consultò relinquimus, illico atque
 thoracem superat, grandem venam depromit, quæ
 deorsum secundum thoracis latus exporrecta, & si
 potissimum absumitur in musculo, cuius beneficio
 brachium inde cliuè dorso admouetur: frequentiores
 attamè propagines altius descèdentes, ad spatia co
 starum disseminat. Atq; hæc venarum est historia,
 quam quia sensu cõstat, nullus abnegabit, maximè **B**
 cum ad tractationem de sanguine in inflàmatione
 lateris mittendo nimium sit ex usu. Et si interim ali
 quis, nimis Amato Lusitano fidens, mirabitur nullã
 nos de ostiolis radicis venæ sine coniunge mentionẽ
 fecisse, sed nos monuisse lectorem sic ossula propa
 ginũ venæ inconiugatæ, ossulis vasorum venarum
 descendentiũ sub ossẽ pectoris adhærentia cõni
 uere, vt inflatũ vnum alterũ illi respondens dilatatũ
 intumescat. Nãque vt ostiola in radice venæ incon
 iugatæ nunquã conspicati sumus, ita varijs modis **C**
 conantes experiri venæ inflarentur nec ne, & disten
 derentur ad oppositis vasis inflationem, nunquã ta
 le contingere offendimus. Atque hic nihil mihi cũ
 Amato Lusitano: non enim nostri ingenij nec pудо
 ris est quenquam mendacij arguere: sed nec ad aliã
 hominum fabricã, vt Iacobus Siluius Galen. defen
 surus

D surus prouocabimus: id interim affirmantes nihil la-
 boris, nihil industriæ nos reliquisse vt talia intueremur
 ostiola, nunc exprimētes sanguinem à vena si-
 ne coniuge versus magnā venę cauæ cavitatē, nunc
 ad aperta vena expresso sanguine & egregiē mun-
 data, manibus, penicillo, attentissima oculorū acie
 inuestigauimus: & non solum in hominibus, sed &
 in canibus, simijs, arietibus, suibus, & alijs, adeo vt
E iam (fateor) ostiola manifesta & proluxa non re-
 quirerentur, vt in corde adsunt: sed ea fabrica & dis-
 positione qua in meatu flauæ bilis, aut in vasis dedu-
 centibus vrinam ad vesicam vrinæ, tam difficile no-
 bis videbatur placitum quod factō innititur, maxi-
 mē tam confidenter & tot testibus comprobatū, dā-
 nare. ergo ad venas sermone reducto nō solum ea-
 rundem incessus, sed & compositionis suorum cor-
F porū, nempe quæ ex triplici filamentorum genere &
 propria carne constant, vti fusius supra cap. 1. hu-
 ius lib. docuimus, meminisse decet. Insuper non mi-
 nus admittendū est ac si sensu perciperetur, reuulsi-
 onē faciendā ad cōtraria, vacuationē à parte affecta,
 deriuationem à propinquissima aut ad latera. Hip.
 nāq; .6. de morb. vulg. sectē. 2. §. 28. reuellere docet si
 quo nō oportet vergat si autē quo oportet his oportet
 aperire quemadmodū singula vergūt. Adhęc nō

minus suscipiendum est, prædictos vacuandi modos **A**
 per cõmunes venas aggrediendos esse, & secundum
 rectitudinem partis affectæ: sumpto argumento ab
 euacuationibus naturalibus optimis, quæ semper à
 natura secundum rectum exequuntur, vt docet Hip.
 eodem 6. de morb. vulg. secten. 2. §. 12. sub ijs verbis
 Secundum rectum & costarum dolor, & præcordio
 rum contentiones, & lienis elationes, & ex naribus
 eruptiones, & aures secundum rectum: horum plu- **B**
 rima huiusmodi & in oculos. Rursum paulò infra
 §. 15. considerata (inquit) hæc quo & vnde & pro
 pter quid. Quod imitatus Galenus. 3. de crisibus. c.
 3. sic habet, de optima crisi loquens: Oportet autem
 sanguinem recto cursu fluere à dextro quidem na-
 re, propter iecur & ea quæ sub dextro hypocondi-
 rio sunt: ex sinistro autem propter lienem & fini-
 stras partes. vt præteream id apertissimè monere
 eundem Galen. libr. de curandi ratione per sangui- **C**
 nis missionem, vt supra inuimus, dum reuulsio-
 nem per partem propinquam posse fieri propo-
 neremus, quod tanquam hîc repetitum exopta-
 uerim.

His sic constitutis & tanquã lege aliqua positis
 placet primũ opinionem Vesalij & suorum sequa-
 rium respondere: mox illi quæ nihil interesse à par-
 te

*Respondetur o-
pinioni Vesal.*

opinionem

Dte affecta quàm à cōtraria sanguinem mittere pro-
 ponit: ultimo barbarorum opinioni. Sed vt melius
 Vesalij placito, quod tantum fibrarum in venis per-
 petuitate aut cōtinuitate nititur, satisficiamus, duo
 animaduertenda veniunt: primū quòd fibre longi-
 tudinales in venis sunt instrumenta facultatis attra-
 hentis, quæ nunquā fungitur munere nisi in alimē-
 ti penuria: dum attamen missio sanguinis fit, tantū
E abest vt inanitio adsit vt plurimū vasa brachij labo-
 rent plenitudine quantumcunque reliqua membra
 inaniantur. Secundum est, constare non solum sen-
 su dum anatomen exercemus, sed & ipsamet Vesa-
 lij venæ compositionis delinatione lib. 3. cap. 1. dum
 venæ fabricam narrat, fibras dextræ partis venæ ca-
 uę superato corde dextrorsum diuertere, venam in-
 coniugatam cōtexturas: vnde fibrarum dextræ par-
F tis venę cauę infra inconiugatam ad dextram axil-
 larem nulla est propter cōtinuitatem fibrarum cō-
 munio: non minus enim reclinantes à superioribus
 eiusdē lateris fibris distāt, quàm si prorsus rūperent.
 Hoc habito ipsamet anatome qua maximè nitūtur
 redarguūtur, luceq; clarius demōstrat̃ opiniōis falsi-
 tas: nāq; si verū haberet, inflāmato iecore sanguis mis-
 sus ab axillari sinistra quàm adextra magis cōferret:
nulla em̃ est vti diximus fibrarū dextræ partis venæ

cauæ à iecore emergentium ad axillarem dextram **A**
 cõmunitas, siquidẽ rumpũtur aut cessant venã sine
 coniuge contexturę. Adde axillarem venam longe
 ipsa inconiugata angustiorẽ esse, vnde nullæ fibræ
 lateris dextri venæ cauæ illarum quæ a iecore emer
 gunt, perueniũt ad axillare dextrã. Quòd autẽ ma
 gis ab axillari sinistra in iecoris inflãmatione sangui
 nem mitti cõferret, constat: si quidem sinistra pars
 venę cauę à iecore vsque ad productionẽ axillaris si **B**
 nistrę, sine hoc quod rũpatur aut venã grãdiorẽ de
 promat, recta ascendit. Si attamen Vesalij patronus
 dixerit Venã cauam sinistra sua parte cordi cõiũgi,
 amplissimoq; foramine pertundi, non diffiteor: sed
 expedit animaduertere talẽ pertusionẽ esse fibrarũ
 longitudinaliũ ad apertionẽ, secundũ corporis venę
 longitudinẽ. Vnde fibrę dehiscunt non rumpuntur.
 Sed dicet adhuc à sinistra parte venæ cauę exorbere
 cor rapidissimo tractu sanguinem: hinq; prouenire **C**
 vt non ab axillari sinistra missus sanguis inflãmatio
 ni iecoris auxilio sit. Verisimilis responsio, attamen
 non vera: nam quĩ inflãmationi lienis sanguis mis
 sus à prædicta vena conferret? nisi forte (si dijs pla
 cet) laborante iecore exorbitet cor, affecto autem lie
 ne quiescit. Sed quid multa, do, rumpuntur nõ de
 hiscunt fibræ ad cor, perinde ac ad exitum inconiug
 via

Dgatæ venæ diuertetes, intercessant: vnde in inflammatione prædictorum vlcerum sanguinem mittes? ex horum sententia è cruribus, brachiorũ enim venæ cõmunione à textura fibrarum destituuntur, quod quàm sit absurdum videto.

Adde autoritates quas pro suæ assertionis corroboracione adducit Vesalius, à nulla re lógius abesse quàm vt suam de fibrarũ perpetuitate opinionem fulciantur. Dum enim Gal per cõmunes venas sanguinem mittendum docet, propinquitatem & directionem naturalem intelligit, nõ fibrarum texturam quam isti falsò cõminiscuntur. Sed nec posset Gal. si vellet, nisi sibi ipsi repugnaret, quãdo vt diximus ex eius sententia fibræ longitudinales non nisi in alimenti penuria trahũt. Nec minus hominis opinionem corroborat Cornelij authoritas: dum nãq; altero humero laborante ab altero brachio sanguinem Cornelius mittit, non alia de causa facit nisi quia cũ non potuisset aperire venã in brachio laborante (sed nec potuisset friccionem aut ilaqueationem efficere, vt docet Galen. 13. Meth. cap. 11.) aperuit in opposito: texturam autem fibrarum in venis nec somniauit quidem, vt in capit. Cornelij ab Andrea citato (decimũ est secundi lib.) est videre: illic enim ab affecta parte sanguinem mittendum docet

perpetuò. Insuper doceat nos Andre. Ves. expedit, **A**
 quæ sint fibræ venarum longitudinales quæ perue-
 niant à dextra parte venæ cauæ ad leuam, aut è cõ-
 tra: vt illis mediantibus fiat cõmunio vnus partis
 ad alteram. Quod si docuerit, & contrarium natu-
 ræ & ipsius Vesalij de sectione venarum operi re-
 pugnans dogma proferet. Vltimus ille locus Gal.
 ex. 13. Meth. vbi habet, manu laborante scarificabis
 crura: altero crurum male habete reliquũ: nihil tex- **B**
 turam fibrarum arguit. Nam cum in affectibus par-
 tium inferiorum à cruribus sanguis mitti debeat,
 laborante vno crure cum non ab eo liceat mittere
 sanguinem, mittit ab altero: non certe propter
 fibras. hinc omnibus & autoritatibus & rationi-
 bus Andreæ respondebis. Nec est quod mireris
 Fuchsiũ ineffabili scribendi pruritu vexatum,
 sententiã quã libro paradoxorum, de hac re protu- **C**
 lerat, vel declarantẽ modo, vel mutantem.

Ad rationem primã opinionis asserentis, nihil in-
 teresse ab affecta aut à contraria parte sanguinẽ mit-
 ti: quæ ratio ex æqualitate distantie procedit (& cui
 non parum innititur Vesalius) respondet Nicolus
 super. 4. tractatu. 2. capit. 24. experientiam docere
 magis diuertere sanguinis missionẽ à parte cõtra-
 ria

Dria factam. Rationem autem experientie huius non posse dari, vnde standum esse cum experientia (v-
tor hominis loquedi modo) affirmat ex Auicena. 2.
primi capit. de regimine eius quod comeditur & bi-
bitur, docente multotiens experientiam preponde-
rare rationi. Adde eundem Auice. fen. 4. primi cap.
de phlebotomia affirmare experientia que multoties
superat rationem, ciaticam venam incisam scie af-
Efectibus & saphenam affectibus vteri prodesse. At
hæc Nicoli responsio quæ tantum experientia ni-
titur non satisfacit, quia ratio nunquam contradicit
experientie certæ.

Solutionem Dionisij in apologia contra Briso-
tum quæ duas ponit propinquitates, alteram realé
alteram virtualem, non placet nec proponere nec
impugnare, quia indigna est vt refutetur. Aliam da-
Fre aggreditur solutione Iacobus de partibus super
fem. 4. primi cap. de phlebotomia ad textum illum
saphena & ciatica. & cet. dicens licet ratione nõ de-
derit Auic. quare basilica lateris dextri habet magis
euacuare à latere dextro quã ab alio, hinc peteda est
quia axillaris dextra correspondet lateri dextro ve-
næ cauæ, & sinistra sinistro, & inferiores saphene la-
teribus maximi caudicis eiusdem venæ descenden-
tis: vnde subsequitur vt euacuet magis vnũquodq;
vas

vas à latere sibi correspondente quàm ab oppo- A
 sito; quandoquidem magis subsequitur & facilius
 ad id quod euacuatur quod illi propinquius est, &
 per lineam rectam sursum situatur. In cannis aqua
 plenis ad hunc modum dispositis, dat ipse exem-
 plū. Sed erit huic rei (vt magis placitum Iacobi

constet) accommodatissimum exemplum
 in embuto aqua pleno, in quo defluen-
 te aqua per angustum & infernum os, B
 videre erit aquam mediam & superiorem ad per-
 pendiculū subsequi illā quæ per foramen delabatur.
 At placet exemplo luculētissimò hoc in te ipso mo-
 do experiaris lector diligentissime, supinus enim
 cum accumbas æqualiter vtrinque dilatato tho-
 race, per vtranque nasi fenestram aërem subingre-
 di ~~per fenecies~~, super sinistrum, vbi reclinaris latus
 per dextram partem nasi, aërem tantummodo
 trahes & expelles: aut è contra per sinistram recl- C
 nans supra dextrum. Nimirum quia latus thoracis
 cui innititur corpus, aut parum aut nihil dilata-
 tur: ecquî est via particularis à dextro aut leuo pul-
 mone ad nasi dextrum vel leuum foramen? minime
 quidem, quinimò, & si duo sint pulmones commu-
 nem habent arteriam asperam: ecquî igitur cum
 via, vtantur communi dexter pulmo per dextrum,

fini-

vt persenties

D sinister per sinistrū nasi foramen trahit, quia aër la-
 teris dextri (quo placet ad exemplū vti) asperę arte-
 rię trahitur repente dilatato pulmone dextro (sini-
 ster autem non dilatatur pulmo præ grauitate cor-
 poris sinistra parte thoracis quiescēte) ad cuius cō-
 sequutionem subingreditur aër per dextrū nasi fo-
 ramen illi: & si non continuatum, respondentē attā-
 men: hoc multis modis experiaris licet vt naturam
 quantum maxime potest secundū rectum operā-
E tem (talis nanq; motus quia breuissimus illi gratif-
 simus est) admireris, & dum apertissime videris ni-
 hil non improbo labore & altissima cuiusuis rei cō-
 sideratione inuenire posse credas, & aliquantulū no-
 bis debere Iacobū affirmes, qui modo optimo pote-
 rit antecedens quo proponebatur nihil interesse à
 dextra quàm a sinistra parte sanguinem mitti, nega-
 re: quod si cessaret propter propagines illas quas ab
F axillari vnaqueq; lateribus propagari supra monui-
 mus, maior profectò esset propinquitas vnius cuius-
 que axillaris ad suum latus, siquidem trahit aut via
 est axillaris vena vt à sibi propinquo latere facilius
 euacuetur. Vnde nos vt supra pposuimus, optimas
 naturæ chrises imitamur. At dicet aliquis venas præ-
 dictas quæ in latere inseruntur ab axillari diuatica-
 tas, propter quas nos dicimus maiorem esse propin-
 quita

quitatem non continuari cum alijs venis lateris, sed **A**
iuxta cessare, vt venæ quibus est communio vteri
ad mammas subtus musculos rectos abdominis iux
ta cessant. Respōdeo (& si possem affirmare mino-
ri spatio venas has cessantes interduidi) ex senten-
tia Hippocr. & Galen. repentinam vacuationem
posse fieri per venas longissimas quæ ad mem-
brum ex quo vacuatio fit, non perueniunt: sed ces-
sant prope finem & terminum vasorum quæ à
membro vacuando demittuntur: vt est videre in **B**
§.37. quintæ sectis Aphorismi. & eius commento,
vbi eo quod repente mammx graciles fiant abor-
tum subsequendum prædicunt. Coniectant etenim
repentinam illam mamarum vacuationem per ve-
nas quibus est cōmunio uteri ad mamas, à foetu esse
factam defectu nutrimenti. Obsecro possunt venæ
non peruenientes ad mammas sed cessantes subtus **C**
musculos abdominis qua parte quæ à mammis de-
mittuntur venæ cessant, sanguinem repete à mam-
mis vacuare, non poterunt prædictæ à thorace re-
pente sugere? Tam morosi in hac responsione fui-
mus, quia difficultate hac doctissimi complures me-
dici torquentur, tum etiam quia nullus hucusque
ad finē duxit responsionem.

Ad rationes & authoritates opinionis barbarorū

respon

A **D** responsuri, primū adnotamus barbaros deliquisse dum quartam contrarij rationem reliquerunt: nēpe centri ad circūferentiā, quam ponit Gal. lib. de revulsione: cum enim hanc relinquunt pars profectr in medio corporis situata sine aliquo contrario manebit: nec satisfacient si hanc omnibus partibus contrariam esse dicant, vt medium extremis: nā hac ratione quiuis cubitus corporis suo lateri contrarius erit. Insuper admittendum ex Galen: est ad rectitudinem societate membrorum debere seruari dextrorum nempe cum dextris, & sinistrorum cum sinistris, superiorum cum superioribus, inferiorum cum inferioribus.

*Quid pro opinio
nionis Barbarorum
satisfactio adnotandum.*

Ad hæc cum superior pars laborat, in brachijs secanda vena est: cum inferior, in cruribus, cum dextra, in brachio aut crure dextro: cum sinistra in sinistro. Ultimo adduco superiores partes modo hanc venam modo illam secandam ostendere. Nam propter affectus thoracis secamus axillarem: propter capitis aut faciei, humerariam: commune autem secamus venam, propter partium communem effectum: huius rei ratio ex anatome petitur. Hic est mittendi sanguinis Galeni ordo exquisitissimus profectò. 2. ad Glaucum. 2. siquidem a parte affecta recedimus quam fieri potest

Sanguinis mittendi ordo ex Galen.

lon

longissimè, & si maximè ad illam videamur accede **A**
re: sicque humores fluentes ad contrariū ducimus.

His habitis, ferè omnibus autoritatibus respon-
sum est: nanque dum venam eiusdem lateris incin-
dimus, longissime reuelimus, vacuamus, & deriuamus.
Dum enim intésiones mixtę sunt, per pulchrū
est si possis vno remedio, te morbo, opponere, id
exequi: Gal. nanque. 13. metho. 11. sanguinē pariter
reuellendum & vacuandum monet: ergo quādo in **B**
flāmatio est & dolor incipit vexare, quis negabit ali-
quid in mēbrana esse imbibitum, soluens continuū
nonnihil iamiam imbibendū, plurimū cōmotum?
quod ergo cōmotum est, reuellit: deriuatur quod
iamiam est imbibendū: vacuatur imbibitum; secta
scilicet vena à parte affecta. Neq; velim hīc inferere
quod ab aliquibus dicitur, duplicē esse diuersionē,
alteram quę solum sine vacuatione reuellat, vt fri-
ctio & illaqueatio: alteram quę aliquid extrahatur, **C**
vt phlebotomia. Vnde dicunt autoritates Galeni,
quę à distantissima parte reuellendum docent, de
reuulsione quę per frictionem aut illaqueationem
fit, debere intelligi, non de phlebotomia: hoc qui-
dem fabulosum est.

*Respondetur
autoritatibus
Barbororum.*

Ad autoritatē ergo Hipp. lib. de natura humana,
cōmento. 2. §. 9. dicimus sup. loqui de præcautione,

in

D in qua nulla cura est humoris imbibiti, sed imbibēdi, vt docet Gal. in prædicti. §. cōmento. In his autē qui iam egrotāt, maximè si pars affecta nobilior sit, hoc non liceret. Insuper, si quod supra veluti pertrā sennam tetigimus ex. 13. metho. c. 11 scilicet non licere partem affectam illaqueare aut fricare memineris: rursus & ignobilem particulam affectam posueris, facile respondebis autoritati Gal. 13. metho.

E vbi manu laborante crura scarificare iubet, altero crurum male babente, reliquum. Et si interim scrupulus vrgeat, vt quid hīc Galenus, manu laborante descendit ad crura, crure laborante non ascendit ad brachia: hīc nescio quid autores de fluxilitate & grauitate humorū cōminiscuntur, quod vt ingenuè fatear nulla ratione mihi verisimile videt̃, sed potius mihi persuasum habeo (nescio an vere) locum hunc Gal. deprauatum esse, & non manum sed manus esse legendum &c. Sic nanque si scribatur: à manibus cum sanguinem non posset mittere, descendit ad crura: ascensurus ad brachia si vtrunque crus laboraret: & vt ab vno crure trāsīt ad aliud, sic ab vno brachio ad aliud transiret, vt apertè docet ipse. 2. ad Glauconem. 2. Vnde & Cornelius, cū nō posset à brachio laborāte sanguinem mittere, misit ab alio. Ad locum autem Gal. 2. de arte curatiua, ad Glauc.

dicētis: si vero aliqua pars superior pateretur, per in- **A**
 feriora sanguis est educēdus: semper enim fluxionis
 motum ad contraria ducere conuenit. Iam respon- **„**
 sum est: superior nanq; est axillaris ad iecur, vt hu- **„**
 meraria inferior est ad caput, vnde ad contraria du-
 cimus: Idem dicimus ad locum. 4. meth. 6. & 5. eius-
 dem. 3. & 6. capitibus. Et si aliter possem subterfuge-
 re, cū non similis sit ratio vulneris aut fluxus san-
 guinis aut menstruorum, ad inflātionem: nam **B**
 pręter hoc quod in recens vulneratis aut laboranti-
 bus fluxu sanguinis, prauitas succorum non necessa-
 riō pręsumitur, in his tantūmodo cura est simpli-
 cissime reuulsionis: in inflātionem non reuulsionis
 tantum, sed vacuationis & reuulsionis. Ad autori-
 tatem Aetij dicimus à nulla re longiūs abfuisse ho-
 minem, quam vt hoc opinaretur: nam lib. 3. cap. 12.
 expresse opinionem Galeni tenet in sanguine mit- **C**
 tendo, & exemplo morbi lateralis vtitur, vnde nos
 supra Grecorum opinionem illū insequi diximus,
 dum quibus cōmendata fuisset hæc opinio percur-
 reremus. Sed neque sibi Aetius contradicit, nā mo-
 do explicat quid cum Galeno sentiat de reuulsionem:
 in lib. autem. 8. Archigenis (vt illi est de more) sen-
 tentiam sine impugnatione aliqua fideliter transf-
 fert. Contemnes igitur verba quibus Fuchsius inue-
 hitur

D hitur in Actium: vel enim alterum eius locum non vidit, vel hunc ex Archigene esse non animaduertit, vel vafre dissimulat vtrumque: ergo nobiscum colliges, Græcorum de venæ sectione in laterali morbo opinionem veram esse, & id maximè venarum diuarcationem ostendere, vt ex ante dicta historia (cuius & Vesalij causa tantam quæstionem excitauimus) est videre.

E ¶ An ex Galeni sententia vena arteriosa oriatur à vena caua iuxta cor, vt illi imponit Vesalius.

CAP. III.

F Am verè & concinnè historia venæ cauæ ascendentis vsque ad iugulum, narratur à Vesalio, & à nobis præcedenti capite, descripta fuit: vt & si Galenus ipse, dum librum de dissectione venarum conscribebat Vesalij historiam perlegeret, non miraretur, eum à vena caua, ante quàm cor pertingeret, venam arteriosam nõ deduxisse: præter enim quòd Galenus vbicunque sermonem de vena arteriosa instituit, eam non à vena caua sed à dextro cordis ventriculo oriri docet, illius causa dextrum ventriculum fa-

Vena caua vsque ad iugulum optime ab And. descripta.

*Vesalius de or-
tu venæ arteri-
osæ disceptat
cum Galen.*

Etum esse asserit. At Vesalius, cui nihil charius po- **A**
test contingere quàm Galenum quavis ratione im-
pugnare: argumentis aduersus hominem validissi-
mis insurgit, quibus probare nititur, venam arte-
riosam nusquam à vena caua, sed à corde oriri. O
hominis sapientiam, quæ vsque adeò excreuit, vt
venam arteriosam, non à caua, sed à dextro cordis
finu oriri, maximo labore inuenit. Nonne vides ar-
gumentum illud, ex duplici arteriosæ venæ tunica, **B**
quam nusquã à vena caua poterat venari, velut ful-
mè ferire? Proinde Andrea, quis tam erit stupidus,
qui tam amens aut amusus, vt si hoc vel leuiter ex-
pendat, non facilè tuum in Galenũ animũ colligat?
nonne times Galeni manes posse nõ iniuria dicere,
proh tempora, proh mores: non qui diligenter veri-
tatem docet aut cõmentarijs mandat, sed qui calum-
niatur magni apud imperitũ vulgus habet. Quod
si non animaduertet Andreas, non equidem sic in **C**
Galenum, tam clare, tam dilucidè, & diffuse ortum
venæ arteriosæ docentem nõ semel, dibacharetur.
Preter enim quòd frequētissimis in locis eius ortũ,
à dextro cordis ventriculo esse animaduertit. 7. de
administrandis sectionibus, cap. 5. id manifesto do-
cet. Sed quid moror. 10. & 11. cap. 6. lib. de v. supar.
non proponere? vbi non solum à dextro ventriculo
cordis

*Ortum venæ
arteriosæ egre-
gie cognouisse
Gal.*

A D cordis ortum huic venæ accomodat, sed in animalibus non respirantibus, asperam arteriam, pulmonem, dextrum cordis sinum, & hanc venam deesse affirmat. Denique nullum aliud membrum reperies de quo exactius Galenus, quàm de arteriosæ venæ substantia, ortu, tunicarum numero, & eius membranarum egerit. At dicis o optime Andrea: lib. interim de dissectione venarum, cap. 2. dormitavit:

B E minimè gentium, nam locus hîc, libri de dissectione venarum & arteriarum, quo docetur vena arteriosam à vena oriri caua: Tum in græcis, tum in latinis codicibus deprauatus est: qui certè ad aliorum librorum Galeni doctrinam, quibus de venæ huius ortu agit, castigandus non autem impugnandus veniebat. Noluit attamen, & si alijs in rebus locum deprauatum fatearis in additiuncula tua in

C eundem librum: nimirum, quia ad huius impugnationem tibi ex. 6. de usu par. argumenta suppetebat: unde non pauca. 15. cap. tertij lib. & .12. & .13. & .16. cap. 6. lib. desumpsisti, interim Galeni esse dissimulans: rarissimè enim illius nisi ad cõuicia reminisceris. Hoc etenim, & si alia non ostenderent, tua attamen yltima hæc æditio, manifestò commõstrat:

cùm nanque prima tui maximi operis editione, ortum venæ humerariæ non exactè calleres, & auda-

*Galenus rarore
miniscitur V
salius nisi ad cõ
uitia.*

Ater ac confidenter nimis, sculptorem ut eam à iugulari extima deduceret moneres: at postea in aliquibus corporibus, non à iugulari sed ab axillari talem venam oriri offenderes, ut fugeres reprehensionem, culpam in Galenum transferre decreuisti, dicens te Galeni autoritate delusum, in prima editione, humerariam venam à iugulari extima deduxisse. Quod mea quidem sententia, tacuisses honestius, ut non facile colligeremus, **C**
B plurima in tuis alioqui elaboratissimis tabulis, potius ex arbitrio, & commentariorum sententia, quam ex vera, & presentissima corporum refectione depicta esse: Aut non ita cautè ut Galeni censorem decebat, dum ex ipsa humani corporis fabrica transferebantur, esse animaduersa. Vbi enim obsecro magistrarum tabularum laborem commendas, quam in illis quæ ramificationes venæ cauæ ad iugulum, & per ceruicem expriment? ibi etenim non solum vna aut altera, sed quatuor venarum iugularium incessum exprimentes tabulæ describuntur, ex variantibus ut affirmas corporibus: omnibus attamen humerariam venam, à iugulari exteriori oriri confidenter affirmas. Ne ergo errorem in quem arbitraberis incidisse fateris, & culpam in Galenum transfers, & tuas pluribus

Complurima
 in tabulis Andreae
 ex commentariorum
 sententia.

Dribus in rebus elaboratissimas tabulas, laude sua defraudare non vereris. An putas diligentiores viros negocia non expendere statera aurea subinde trutinantes? Sed age iam lector candide, venam arteriosam ex Galeni sententia, à dextro cordis sinu oriri credito.

¶ Quid sit puellarum hymen.

CAP. V.

E

FAm varia ab authoribus, de vasis & parte aliqua hymenē foeminarum componente, proponuntur, vt nihil non affirmatum, nihil interim certum possis elicere. At nos diligenter dum se obtulit occasio, in corpore foeminæ quam virginem interijs se certo constabat, quid hymenē sit apertissimè deprehendimus. Non enim solum angustia laterum cervicis vteri est, non extremitas coeūtium venarum (centonem dicunt) aut membrana aliqua, sed coriacea quedam caruncula, ad ambitum oris cervicis vteri disposita. Vteri nanq; cervix, extremitate sua qua foeminæ pudēdo cōtinuatur inter coriaceas carūculas illas duas (nimphas dicūt) quas extrorsum ad latera ad similitudinē alarū vesperilionū appēsas ha-

mit
Hymenis seu

M iij bet,

*Membrane car-
nosae himenem
componētis
forma.*

*Himenis sub-
stantia.*

habet, & inter foramē quo vesicæ vrinæ colū susci- **A**
 pit, intra suā propriā cavitatē circulariter protube-
 rat processum coriaceum manifestū producēs in me-
 dio circulari foramine pertusum: quē admodū enim
 in oculo vnea tunica, introrsum tunicam proceden-
 tem germinat, ad ciliorum similitudinem propaga-
 tam, transuersim oculum diidentem, & forami-
 ne in medio excavatam: ita & vteri ceruix intror-
 sum processum emittit, foramine ad modum lati- **B**
 oris rimulæ in medio pertusum. Resipit huius pro-
 cessus substantia, ceruicem ipsam vteri à qua emer-
 git: nanque neque exacte est carneus, sed neque
 membraneus, at carnosam potius membranam re-
 presentat. Et vt paucis substantiæ modū huius pro-
 cessus exemplo contrahā, refert processulum illum
 penis: qui a parte interiori, partis infernæ prepu-
 tij emergens, in glandis parte inferiori cessat vsque
 ad foramen semini & vrinæ cōmunem. Rursum vt **C**
 in hominibus hic processus (frenulum dicunt)
 primis venereis congressibus rumpitur & dilacera-
 tur: ita in foeminis primi cōgressus tempore, aut for-
 te quavis violenta aliqua occasione coriacea mem-
 brana rumpitur. Huius igitur transuersi processus
 foramen, & si angustum, non attamen vrinæ &
 menstruis purgationibus est impedimento quo mi-

D nus possint de fluere. Atque hæc de forma substantia
 & situ hymenis, : & si interim nobis memoria non
 exciderit Andream Vesalium vltima sua editione *Vesalium male
 le hymenē sit
 tuare.*
 lib. 5. capit. de vtero, fœminę hymenem describens,
 male illum situari dicat, in vteri ceruice supra colli
 vesicæ, in vteri collum implantationem.

E ¶ An ex Galeni sententia sinus duræ menin-
 gis arterias simul cum venis suscipiant,
 & an arteriarū ritu pulsent : & de-
 niq; an ad sinus efficiendos du-
 plicetur membrana.

CAP. VII.

F **I**N dura cerebri mēbrana cavitates qual-
 dam aut sinus ad modum fistularum ex-
 cauatos natura construxit, sanguinem
 nutritiualem & spirituaalem modo se-
 iunctos, subinde cōfusus adinuicē cohibituros. Non
 equidem sinus hi venæ aut arteriæ sunt, at talium
 vasorum munere egregiè funguntur : vnde nõ au-
 diendus est Arist. 3. de part. anim. cap. 4. affirmans
 sanguinem non nisi in corde aut venis (per venas,
 venas & arterias intelligit) contineri. Porro & si si-
 nus

nus hi frequentes sint in dura membrana excavati, **A**
 tam in lateribus quam in parte posteriori & ante-
 riori & suprema: de illis attamen sermo nobis in-
 stituitur, qui & precipui & amplissimi sunt, & san-
 guinem spiritualem & nutrimentalem confusos
 obtinent, vereque sinus à medicis compellantur.
 Sunt ergo hi numero quatuor, & si nãque tres pas-
 sim anatomicis numerentur, Vesalio attamen qua-
 tuor iure equidem statuuntur: quando non solum **B**
 in lateribus posterioribus capitis, qua cerebrum à
 cerebello diuiditur, & parte superiori & elatissi-
 ma qua cerebrum in duas partes secatur, sinus sint
 tres: sed etiam in ipsa adhuc dura membrana quæ
 cerebrum à cerebello separat quartus situetur, vt
 ex discursu orationis constabit. In dextro ergo la-
 tere (idem de sinistro intellige) ex venis & arterijs
 caput ingredientibus, prima vena simul cum pri-
 ma arteria illæ sint quæ per foramina transuerso-
 rum ceruicis vertebrarum processuum ascendentes, **C**
 & per foramen ad externum latus pedunculi dex-
 tri, quo caput primæ vertebræ necitur excava-
 tum caput, subingrediuntur. Secunda vena inter-
 næ iugularis venæ maior ramus, & secunda arte-
 ria soporalis arteriæ ramus est minor. Ingrediun-
 tur caluariam per grande foramen, quod non so-
 lum

*Sinus dura
 meningis qua-
 tuor.*

*Sinus & vaso-
 rum eos ingre-
 dientium his
 storia.*

D lum illis sed & sexto neruorum cerebri pari celatum est: omnia attamen hæc vasa in dextri duræ membranæ sinus initium confluunt ad latus foraminis illius maximi in occipitis osse parati ad spinalis medullæ exitum, dein & ad eminentiorem foraminis sedem quod sexti neruorum & predictorum vasorum gratia exculpitur: ergo sinus hic

Primi seu dextris sinus, historia.

E descriptionem aut incessum ex prioribus versus exteriora oblique retrorsum sursumque ascendit, & in progressu aliam assumit venam ab externa iugulari. Præsens sinus hinc rursus retrorsum, modicèque sursum instar quartæ circuli partis protenditur, quousque elatissimam cerebelli partem occipitis ossi contiguam attigerit: ibi enim dextri lateris hinc, primusue sinus cum sinistro siue

F secundo coit, atque ex ambobus vna communis efficitur cavitatis, quam vnà cum exitu tertij & quarti sinus, iam iam subiungendi *ληνὸν*, idest torcular compellauit Herophilus, vt monet Galen. 9. libro de administr. secti. cap. 1. & 9. libr. de v. su part. cap. 6. illinc etenim sanguis, varijs riuis non minus quàm vinum è torculari expressum defluit: & si locum vbi in capite vere tor

Torculatus quid sit.

acular

cular ponatur designare difficile videatur Andreę. **A**

Horum duorum sinuum congressus, parum subtus futuram **A** celebratur: ex quo alij duo exoriuntur sinus, longitudine variantes, quippe vnus longior est, & caluariae vti predicti duo contiguus, & secundum capitis longitudinem antrosum procedit.

Dextri & sinistri sinus coalescens.

Cum namque à predicto sinuum congressu incipit, sub elatissima suturae **A** parte, & subtus suturam sagittalem, & subtus medium ossis frontis pro-

Tertij sinus incessus.

tenditur, vsque ad interseptum osseum, quod in medio ossis cribriformis residet, processus cerebri

quos ad olfactum conferre referemus interdiuidens. Quemadmodum vero dexter & sinister, inter cerebrum & cerebellum, quæ hæc ossi proxima

sunt in dura cerebri membranaferuntur: ita quoque tertius sinus, in ea duræ membranæ consistit sede,

quæ dextram cerebri partem à sinistra diuidens per capitis longitudinem est eminentissima & caluariae

semper contermina. **C**

Quartus sinus.

Quartus sinus ex communi prædictorum omnium sinuum congressu pronascitur, recto tramite versus priora cerebri, nusquam deorsum neq; sursum vergens: consistit namque in dura membrana vbi per cerebelli longitudinem illa incedit, cerebellum à cerebro diuisura, vsq; ad cerebri nates. Quartus itaq; sinus

suo

A suo ductu cerebelli longitudinem & duræ cerebri membranæ inter cerebellum & cerebrum implicationem haud excedit, dextræ ac sinistræ cerebri partibus, & cerebello eque attiguus: ac proinde id sibi priuatim vindicat quòd sit breuissimus, & nusquã caluariam attingat. Haftenus quatuor in dura membrana sinus enumerauimus, in quibus venæ & arteriæ inseruntur: varias autem propagines ad riuulorum modum emergentes, sinus hi ad tenuem membranam & cerebri ventriculos diffundunt, quas singulas enarrare non est praesentis instituti. ergo numerum, situm, & vasa, & incessum sinuum audisti, nunc industriam naturæ in his excauandis in dura meninge attende. in elatissima capitis parte, quæ cerebrum secundum totam suam longitudinem diuisum adest, processus duræ meningis à parte sua interiori qua tenuem meningem respicit, producit, secundum cerebri diuisionem incedens: talis etenim processus tanta est longitudo (maximè per partem superiorem) quanta ipsius sinus tertij, cui correspondet. Processus ergo inter latera cerebri sese insinuans, tam alte penetrat vt ad corpus vsq; callosum demittatur: rursus hic nõ simplex sed duabus principijs mutuò distantibus, & paulò post coeuntibus in vnicam & simplicissimã membranam nascitur: à superficie

*Quæ kucusq;
acta in sinu
historia, quæ
deiceps egeda.*

ficie nanq; interiori, duræ meningis, qua hæc respi- **A**
 cit cerebri secundum longitudinem magnam diuisio-
 nem, duæ membranæ oriuntur, quarum dextra si-
 nistrorsum (non concipias obsecro ambas ad per-
 pendiculum, lineæ in duas partes æquales diuidētis
 secundum longitudinem cerebrum, sed aliquantum
 versus latera æqualiter à medio distantes incipere)
 & deorsum, sinistra autem dextrorsum & deorsum
 inclinans, & cæto cerebri cui innititur reclinata de- **B**
 mittitur, quousque vbi primū inter cerebri diuisio-
 nem se se ambo insinuent, in vnicā vti diximus mē-
 branā coalescāt. Quod si nolis huic processui istinc
 principium accomodare, nihil moror, ligamentosa
 nanque dura est membrana: dūmodo id maximè
 obserues, tertium sinum lateribus suis inferioribus
 sic latera cerebri amplecti, vt conuexū canti cerebri
 impellens latus sinus, sibi correspondens, illud ver- **C**
 sus sinus ipsius cavitatem protuberare cogat. con-
 stat ergo tertij sinus cavitatis ex duobus processibus
 duræ membranæ, & ex ipsa membrana partē ter-
 tiam & superiorem ipsius sinus componente, vti &
 contingit in primo & secundo sinu.

*An sinus ali-
 quā arteriam
 ex Gal. sentē-
 tia admittat.*

Sed age iam historia sinuum sic cōstituta, videamus an aliquam arteriam ex Galeni sententia admittat: id enim nō ita facile expiscari potest, quādo

finis.

D finis. 9. lib. de administrationibus deest, nanque lib. de dissectione venarum cap. 9. arterias soporarias caput subingredi tantum videtur sentire, ramulos illos arteriosos qui per transversos cervicis vertebrarum processus ascendunt membranis spinalis medullæ accomodans: in. 9. lib. de usu. par. cap. 5. arterias soporarias enumerat tantum, caluariam subingredientes, & venas ad sinus deduci narrat:

E sed interim ibi venas pulsare, vt iam iam subaudies, manifestò pronunciat: vnde eas arterias habere non denegat, sed potius insinuat. At .16. lib. de usu. par. cap. 12. disseminatorem arteriarum soporalium enarrans, arterias terminari ad duræ membranæ sinus apertè pronunciat: præter enim earundem crassissimos caudices, per foramina amplissima & obliqua in lapidosis ossibus excavata caluariam ingredientes, ex quibus reticularem plexum affirmat fieri: alias duas docet arterias caluariam subingredi per magnum & per longum foramen, scilicet per quod exit sextum neruorū coniugium, & ingreditur pars altera venæ iugularis internæ: has Vesalius secundū partem arteriarum ingredientium caput vocavit, in quæ sinus inferi docuit. Sed dices Galenum hoc capite, arterias has per prædicta foramina caput sub-

subigredi docere, nulla de sinibus habita mentione: **A**
 fateor equidem: sed tamen & si non dicat ex sua do-
 ctrina colligitur, talia vasa in sinus debere cessare: tū
 quòd sinus succumbant illis foraminibus per quæ
 vasa caluariæ cavitatem subintrant parte interiori:
 tum etiam quia, vt exactè docet Galenus. 7. de vsu
 part. cap. 5. vasa non tutò duræ membranæ inniten-
 tia veherentur, propter quod sanguinem quem de-
 ducunt, sinibus duræ membranæ remittunt. Què
 locū altius expendendum ad huius paradoxo deci- **B**
 sionem monuerim. Neque vrget si dixeris ibi Gale-
 num de venis agere: nanque si venas quæ sanguinè
 ignobiliorem cōtinent periclitaturas affirmat, quid
 non de arterijs hominem idem pronūciare dixeris?
 vt subticeam eūdem arteriolas, ad fibrarum modū
 à dura meninge p̄ caluarię futuras extrorsum emer-
 gere docere, quæ non arterię sunt sed fibræ excaua-
 tæ à sinibus duræ meningis emergentes: at arterias **C**
 compellat quia arteriarū ritu pulsant. Compellat
 igitur Gal. sinus duræ meningis, modò venarum no-
 mine, vt. 9. lib. de vsu, modò arteriarū, vt. 16. de vsu
 cap. 12. pro vt tractus orationis exposcit: quod imita-
 tus Vesal. talè variationis in sermone modum om-
 nibus licere docet. 3. lib. de fabri. cap. 14. vbi constā-
 ter affirmat, ex Galeni sententia arterias in duræ
 mē-

D membranae sinus non cessare: vascula ergo illa (ut
 unde digressa est se conuertat oratio) arteriaru ritu
 pulsare non perfunctorie expendendum venit, ad
 motus sinuum durae meningis, quos ipse Gale. non
 solum hic insinuat, sed. 9. lib. de usu par. cap. 5. ma-
 nifestissime docet: redens namque causam propter
 quam natura sinus in dura membrana fabricauit, sic
 habet (hucusq; enim locum hunc, & si superius ma-
E xime esset ex usu, transferendum consulto distuli-
 mus): Has igitur venas si parte cranij externa ad-
 uerticem vsq; duxisset, a cute sola rectas, haud qua-
 quam mihi sic viderer earum agnoscere prestanti-
 am: quod si interna quidem parte eas duxisset, pro-
 tinus autem crassa meninge exciderent, tutum qui-
 dem hac ratione eis ab externis iniurijs iter esset, at
 alia ratione non esset tutum. Neque enim poterant
 absque ligamento ipso solo cerebro inuehentes (cu-
 ius figura est rotunda & consistentia mollis) citra no-
 xam ascendere: neq; meninx tenuis venis ita magnis
 vinculum erat satis robustum, sed neq; quod reliquum ad
 huc est actertium, parte quidem cranij interna perduce-
 re eas oportebat: per locum autem inter cranium & crassam
 meningem medium, ad verticem capitis ducere, angere-
 tur enim hoc quidem modo, dum moueretur in cranio
 impingentes: aut hic quoq; duram quandam tunicam com-

N parare

parare oporteret inter venas & craniō, cuius modi
 in ōnibus ossiū foraminibus apparet. Et paulò infra
 sic habet. Cū igitur ibidē crassa meninx esset, aliā
 tunicam non putavit esse comparandā, cum posset
 hec certe duplicari, atque in seipsam mediā venas
 recipere. Hoc discursu tria docet Galenus: Primum
 industriam naturę in excavādis sinibus: Secundum
 venas in caluariam pulsaturas: Tertiū duram me-
 ningem duplicari ut venas recipiat. Primum adeò **B**
 ipse clarè & distinctè comprobat, ex dispositione
 & figura cerebri, caluarię, & membranarū, ut non
 aliqua egeat declaratiōe: Secundū id planè est quod
 Vesalius Galenum ignorasse facile pronunciat lib.
 3. cap. 14. at quātum aberret Vesalius uti videas at-
 tende. Quid enim obsecrò aliud Galenus ostendit
 dum venas offendēdas docet motu suo, impingētes
 in caluariā, si inter durā meningē & caluariā ducere **C**
 tur, quā eadē vnā cū arterijs cōfusas & pulsantes
 debere ascendere? alioqui venę quā ratione aut vi
 mouerētur? quod si de venis id pronūciat, nō ne de
 sinibus vicē venarū subeuntibus idem illū sensisse
 manifestò cōstat? At tertiū quod proponitur à Ga-
 leno nō solū hīc sed & 9. de administr. cōsect. cap. 1.
 & 2. est videre: q̄ probat Vesalius falsum esse prædi-
 cto libro & capite quia latera sinuū sic cōtinuantur,

D vt nulla ratione duplicari durā meningē verè possis dicere. Cui respōdemus, Galenū dixisse mēbranam duplicari vt cavitatē in sua substātia fistulosam, tāquam si ex duabus membranīs constaret ostēderet: lib. enim. 9. de administrandis sectionibus cap. 1. sic
 „ habet. Sed vbi primū vena (omitto reliqua) caluariā
 „ attingit, crassam membranā ibidē duplicari, nec nō
 „ internā regionē fistulæ modo, sinuatā, in peculiare
 „ vas sanguinē recipere & cōseruare qualē acceperit.
 Vides vt nostra ex Galen. desumta est expositio: cui non refragatur locus ille Galeni. 9. de vsu par. cap. 5.
 „ sic dicētis. Simul autem vtraq; sui parte, altera quidem cerebrū, altera cerebellū esse cōplexura. nanq; lateribus sinus ipsius illud fit: superiori si quidem cerebrum, inferiori cerebellum complectitur dexter vel sinister sinus. Vnde subsequitur vt sinuum latera introrsum versus sinus ipsius cavitatem inuertantur, ad figuram corporum propellentium, vt supra monuimus. At dices, perinde posset affirmare omnes partes duræ meningis duplicari: si illas quæ excavatae ad modum fistularum sunt, intelligis: fateor, quid ni? ecquī dicis harum trium tantum cavitatum meminit? quia hæc amplissimæ sunt reliquæ angustiores, aut quia harum exemplo reliquæ compræhenderentur. Sed restat scrupulus ex

Galeno dicente (vt supra est videre) duram menin- **A**
gem duplicari vt venas amplectatur: quod cautè est
intelligendum, nam vt ipse. 9. de administrandis se-
ctionibus cap. 1. ostendit, in sinus cessant vasa, & si-
nus optimè vasorum munia, quia illis similia (nos
adijimus & continua) sunt, exercent.

*Propter quid
sinus dura mē-
brane sanguis
nē vtrūq; cō-
fusum obtinet.*

Sed placet hic ad dubitare, quod nemini hucusq;
scrupulum causasse miror: nempe propter quid na- **B**
tura sinus hos quatuor, vtrunq; sanguinem con-
fusum continētes, complasmarit? porrò vt hoc di-
gnum altioris contemplationis tibi videatur esse,
animaduertes nullam partē in corpore esse cui hoc
contingat, quantumcunq; illa nobilis & necessaria
sit: non equidem cordi, suas enim habet arterias co-
ronales non minus quàm venas, non oculo, non ie-
cori non lieni: quid quod ne ipsa quidem cerebri du- **C**
ra membrana, lateribus suis sanguines confusos ob-
tinet, sed alijs cavitatibus venosum, alijs arterio-
sum cohibet sanguinem: ad cerebri autem substan-
tiæ nutritionem, sanguines confundi non sine ma-
xima industria, à rerū omniū conditore factū est: ni-
mirū vt venosus sanguis, crassus, frigidus, ac nigri-
cans, cū calidissimo & tenuissimo mixtus, in sinibus
quibus veluti in emporijs quibusdā cerebri nutrimē-
tum preparatur & continetur, à mollissimo & pro-
candissimo,

D fundissimo, mediocriſque caloris membro, vt cerebrum eſt, potuiſſet trahi: etenim vegetiori calore opus eſt partibus tracturis, vt docet Galenus .9. de vſu part. cap. 4. Non ſolum igitur profunditati cerebri ſubuenit natura, plicaturis & rugis vt penitus ſe ſe inſinuans tenuis meningis, vaſis ſanguine ſcantibus abundans poſſit ad profundas cerebri partes nutrimentum appropinquare, ſed etiam debiliſſimo calori & molliciei, quæ tractionem languidiorem debebant cauſare: ſanguinem ſpirituolum nutrimentali confundēs, vt hic ſequatior redderetur.

¶ Quibus partibus conſtet neruus.

CAP. VIII.

F

Vcuſque ea quæ in venarum & arteriarum tractatione, ſcrupulū cauſabant, pro captu noſtro enucleauimus: at nunc nonnulla ad neruos & cerebrum ipſum, a quo & oriuntur & animalem facultatem ſuſcipiūt pertinentia, ſubſcribemus: a partibus quibus neruus conſtet, ſermonis exordium ſumentes: nanq; tres illæ ſunt, vt Galenusegregiè monet. 10. lib metho. c. vltimo, nèpè membranosa, fibroſa & carneã: at Vesalius lib. 4. cap. 1: & ſi triplicem non minus ſubſtantiam po-

Quæ hucusque acta, quæ deinceps agenda.

Tres nerui partes.

N iij nat

nat in neruo sic partes nerui percurrit, vt duas dicat **A**
 esse membranas, tertiam autem medularem inti-
 mam, ad similitudinem medulæ arborū, quasi ve-
 ro membranæ speciæ distinctæ sint, aut quasi, si di-
 stinguui merito deberet earū substantia, neruus qua-
 tuor manifestas, & distinctas partes non haberet:
 nempe ex membranis duas, & totidem impropria
 nerui substantia, intra tunicam intimā immediate
 cohibita. Adest etenim fibrosa, nunc magis aut mi- **B**
 nus manifesta, pro vt neruus à parte cerebri durio-
 ri, aut minus dura, oritur, aut pro vt magis aut mi-
 nus neruus ipse a cerebro abscedit. Adest & carnea
 albicās illa quidem nimis, & lacti coagulato aut cras-
 sissimo humano semini per similis. Vti & in venis
 ligamentis, tendinibus, & in singulis primarū quas
 vocāt partiū est videre. Et si nāque in molissimis ner- **C**
 uis vt opticis, propter nimiam moliciem tales fi-
 bræ non appareant, in illis attamen qui mox ad ocu-
 lorum motus comunicātur, offenduntur, sua car-
 ne interim obsitæ. Quod equidem decuisset Vesa-
 lium animaduvertere, vt dum triplicem nerui sub-
 stantiam esse ex Galeno acciperet, carnosam vnam,
 alteram fibrosam, tertiam membranosam poneret.
 Non autem duas substantias diceret, membrano-
 sas, tertiam autem medularem. Rursum vt i neruo-

*In neruis fi-
 brosa pars.*

*Andrea in fa-
 brica nerui
 lajus.*

Drum fibras, a semine in prima fetus formatione credimus fieri, non solum illo effectiue, sed & materialiter concurrente: ita & neruorum carnem, quæ fibris adheret, non necessario ex semine produci nobis persuasum habemus: quâdo in a tenuatis seu morbo seu aliqua alia de causa, nerui sint tenuiores & magis graciles, sanis autem & bene nutritis sint habitiores & corpulenti magis. Nisi enim in illis aliqua nerui pars (carnosa scilicet) dissiparetur, quæ in his restauraretur, nõ illi tenuiores, hi crassiores neruos ostenderent. Ergo, in neruo, aut tendine, aut ligamento, impropria sua substantiam, & carnea & fibrosa pars contemplanda est, vt dum de carnis differentijs agebamus ostensum fuit.

*Neruorũ carna
nẽ non ex se
mine fieri.*

¶ De instrumẽto odoratus, & an motus cerebri sit naturalis an voluntarius.

CAP. VIII.

Dvando philosophis omnibus id maximè obseruatum fuit, vt veritatem cuiusvis paradoxo erueret, nihil sine ratione vel pñuciare vel admittere: nobis idẽ licere iustius veritatẽ amantibus nullus sane meti ambiget. Hoc attamẽ & si ppetuo obseruandũ videat, presenti interim paradoxo, maximè integrũ &

N iij inui-

inuio latum debet obseruari quando ferè quot sunt A
capita to sunt & sententię de instrumento olfactus :
cum nulla (sinos rectè expendimus) culpa omnino
vacet. Ergo præcipuè proponètur, & ad examé vo-
cabūtur, vltimo quid nos sentiamus subscribetur.

*Prima de olfa-
ctus in instrumē-
to opinio.*

Prima antiquorum est opinio vt Aristotelis &
Platonis, quæ in idem recidere videtur: nanque ille
2. de anima. 9. cap. nasum esse dicit, odoratus instru-
mentum: hic in thimeo sic habet: circa nariū vim B
non sunt species facultatem olfactoriam per nariū
vim manifesto pronuncians: & si interim Aristote-
les, vt suum placitum tueretur, ostiola dicit instru-
mento præfici, quæ inspiratione referantur, expi-
ratione cōciderēt. At vulgus medicorum credit ta-
le instrumentum, duas esse carunculas cauas, ac spō-
gię modo foratas, similes mamillarum capitibus seu
papillis: quæ situatur sub cerebro, intra craneō, pro-
ximè iuxtanares. Sed Galenus qui & si frequēter de C
hoc instrumento loquatur, illi attamen precipuum
designauit librum qui adhuc integer nobis non ex-
tat, in ventriculis anterioribus cerebri olfactum fieri
cen set. Rursum non nullos reperias, qui odoratus
organum in illa cauitate constituunt, quæ in frontis
osse ad superciliarum regionem, inter duas eius of-
lis squamas cōspicitur. Adde alios asserere instrumē-

*Secūda opinio
vulgaris.*

*Tertia opinio
Galenest.*

Quarta opinio.

Quinta opinio.

cum

Dum esse nasi intimam tunicam, & si opercula Aristotelis non necessaria dicat.

Sexta Andreae Vesalij est opinio, insinuantis in processibus illis, qui a sede ubi ventriculorum angusti termini desinere videntur, oriuntur, & in ossis cribri formis parte interiori cessant, olfactum fieri. Sed age iam Aristotelis (si modo licet aduersus tanti

Sexta opinio.

vexillaris placitum proloqui) sententiam expendamus: quod non leuiter fecisse videtur Galenus lib. de

instrumento odoratus, maximè. 3. 4. & 5. capitibus

Galenus argumēta aduersus Arist. de instrumēto odoratus non conuincere.

& si interim Galeni argumenta aduersus Aristote-

lem non vt fulmina feriant. Quis enim si rem altius

expendit argumētum illud Galeni quo ostiola nul-

la instrumēto præfici probare aggreditur: quia o-

ponentes nasum vëto flāti cui odoriferi vapores com-

mixti sint nihil olfacimus, & si tunc ostiola impetu

Faëris non minus quàm inspirationis tempore, refe-

randa essent, nihil conuincere non inueniat? quan-

do vt ipsemet docet Galenus eodem libro, vbi se-

mel aliquid aëre plenum est non alium admittit spi-

ritum, quantumcunq̃ue extremis conatibus aërem

coneris impellere, quum nasi cavitata aëre plena sit et

non respiremus, nullum alium admittet spiritum: si

non admittet quū obsecro ostiola aperirētur? Rursū

quando dicit Galenus iniustam futuram naturam

enot

ipsam,

ipsam, si ostiola ante posuisset instrumēto, quia non **A**
perpetuo instrumentū, potuisset functionē exercere
sed tantū inspirante animali, illi expendendū erat,
ex suo placito, & olfactū in ventriculis anterioribus
cerebri fieri, & animalia non nisi inspirātia posse ol-
facere. 4. cap. lib. citati. At nos hac vnica ratione cre-
dimus Aristotelis placitū quātum ad ostiola attinet
demoliri posse, & si interim iniuriam facere videa-
mur, quū id quod falsum esse demōstratione cōstat **B**
(nusquā enim talia ostiola repereris) ratiōibus cone-
mur cōvincere. At ratio talis est, si ostiola instrumē-
to olfactus perfecta essent, quæ tempore inspiratio-
nis ab aëre attolerentur, & expirationis tempore
ab aëre depressa conciderent, non nisi inspirantes
olfaceremus: at expirantes olfacimus (scio reclama-
re omnem medicorū & philosophorū scolam) ergo
talìa ostiola odoratus instrumēto non antestāt. Opti **C**
me nos collegisse, si modo subsuntio verum habe-
at, plane constat. At illam verā omnino esse demō-
stratione deprehendes, si cinamomi aut alterius rei
odorifere, frustulum dentibus attriueris, & clauso
ore per nasum expirare tentaris, tūc etenim manife-
stò percipies, te olfacere, non minus profecto quā, si
admoto cinamomo ad nasi fenestras inspirare sis
aggressus.

Porro

D Porro carunculæ illæ quas neoterici falso cõm-
niscuntur, non erunt instrumenta quando quidẽ ex
anatomye constat non esse neq; reperiri. At si per has
carunculas apices aut extremitates, dextræ & fini-
stræ partis anterioris cerebri, quæ ad similitudinem
papillarũ in parte interiori ossis frontis protuberare
videtur intelligere dixeris, & hoc nõ minus falsitate
pecabit: nam preter hoc quod protuberantiæ hæ

*Secũde opinio
nis impugatio.*

E prædictarum caruncularũ descriptioni non respon-
det, mamillares hi processus radici nasi nõ superpo-
nuntur, sed sursum magis & antrosum protuberan-
tes situantur: nõ poterunt ergo vapores ad illos perue-
nire. sed neq; mouere: & si perueniãt non tam subito
neq; repete. Ade sensũ olfactus nullũ in parte illa su-
perna esse, sed in nasi intima parte. At in cavitate quæ
inter squamas ossis frõtis est olfactus instrumentũ nõ

*Tertia opinio
refelitur.*

F situari certo cõstat: quãdo nullus illic cessat nervus.

Rursum Galeni placitũ (liceat obsecro veritatis
investigandæ causa subinde a tanto vexillari fece-
dere) non minus falsum videtur: nã si in ventriculis
anterioribus cerebri olfactus fieret, expirantes non
olfaceremus, sed inspirantes tantum, at expirantes
olfacere posse supra demonstratione comproba-
uimus: in ventriculis igitur cerebri olfactus non
fit. Tã certum Galeno & persuasum erat non nisi

*Galeni opinio
redarguitur.*

inspi

inspirantes olfacere posse, vt. 4. cap. lib. de instrum. **A**
 odora. nō nisi attracto spiritu olfacere posse cēseat:
 & paulò infra odorem sentiri tantum dum spiritus
 adducitur pronunciet; de lu debatur scilicet grauissi-
 mus vir & omnium bonorū autor, vt & omnes qui
 ad hūc vsque diem scripsere quorū cōmētaria ad no-
 ftas deuenere manus, vaporū sitū: Qui enim vapor
 aëri nos ambienti commixtus est, qui poterit nobis
 expirantibus & efflantibus subingredi vt instrumē- **B**
 tum alteret? ergo vt aëri extimo commixtus vapor
 nō nisi nobis inspirantibus alterat instrumētum eo-
 dem prorsus modo, qui intra os & thoracem conti-
 netur vapor nō nobis inspirantibus sed expirantibus
 instrumētum collidens immutat ex quibus (si rectè
 assequimur) in vētriculis olfactū non fieri cōstat: nā
 qui expirantibus nobis & cerebro tunc dilatato &
 efflāte spiritum quem cohibebat, vapores admitte- **C**
 ret? Quādo nāque expiramus cerebrum dilatatum
 expellit, rursus quādo inspiramus, compressum il-
 lud, maiores cavitates relinquens attrahit, vt docet
 Gal. ipse prædicto libro, capite. 4. sub his verbis: li-
 cet enim cerebrum dū in adducēdo spiritu per sua
 quasi germina quedam agit, pectusque dilatatur, ali-
 quando & ipsum ad suos ventriculos attrahere: nec
 impossibile est cum alia moueat, sibi motū quen-
 dam

D dum eumque exiguum præbere, modo in se ipsum,
 „ modo ex se ipso, ita ut tum compressius sit cum sese
 „ se cōtrahit, fusius vero, cum sese ex omni parte di-
 „ latat: dum autem in se ipsum colligitur, tum extrin-
 „ secus aër continui ratione sequatur: idemq; repulsus
 „ effletur cū cerebrum difunditur. Docet ergo Gal.
 cerebrum dilatatū aërem expellere. Et si interim

E posse nisi dilatatū aërem admittere asseueret. Hinc

Andræ placitum non minus refelitur, saltim quo
 ad situm vbi olfactum celebrari inducere tentat.

*Andræ opi-
 oio nō ex omni
 parte vera.*

Nam non inficiamur quo minus processus cerebri
 qui ad os cribri forme terminantur, maximè ad in-
 strumentum olfactus prestent. Rursum qui autu-
 mant absolute in tunica interiori nasi olfactum fieri
 solis propaginibus neruorum minoris radice tertij

F paris, errare videtur: tenuiores enim sunt, quam ut
 illi tantū munus cōcredidisse naturā sit credendum,
 maximè si crassitie neruorū qui alijs sensuū instrumē-
 tis demādatur, ad memoriā reuocemus: ut sub ticeā
 futurū esse ut ōnibus partibus tunicę succingētis na-
 sum quibus neruus hic cessat aut iusta cessat olface-
 remus, quod quā sit falsum sensu percipitur: quū nō
 omnibus, sed maximè superioribus & qua parte ex-
 tremitates processuū cessant sensus olfactus sentiat.

Liberior in aliorum placitis repellendis egisse vi- A D
 debimur, maximè quū id quod a nobis subscribēdū
 sit nō ita vndi quaque cōstet, vt veluti ex tripode di-
 ctum satisfaciat. Sed tamen ante quam nostrā sen-
 tētiā audias, animaduertas decet tunicam intimā
 nasi, non solum facultatem animalem a minoris ter-
 tij paris radicis ramulo, sed a processibus illis cere-
 bri, qui ad os cribri forme cessant accipere. Proces-
 sus nanque extrimitatibus suis non circūscribūtur B E
 vsque adeo intra caluam, vt per foramina ossis cri-
 bri formis, portiones nōnullas, ad elatissimam par-
 tem nasi tunicae & ~~in fine~~ talium ossis cribri formis
 foraminum sedi subpositam, non accomodent. Dū
 nanque processus illos tenui cerebri membrana ve-
 stitos, ab osse cribri forme & dura cerebri tunica
 amoues, manifesto offendes, porciones foraminibus
 duræ tunicae & ossis acumbentes eosdem relinque-
 re, quæ per foramina ossis, cum iusta posita intimæ C
 nasi tunicae superiori & foraminulenta parte cessāt.
 His ergo sic constitutis, prædictos cerebri processus,
 tunicam intimam nasi, cum Aristotele & Platone
 (si modo illi hanc nasi partem intelligendam cēsent,
 nam ex suis comentarijs nos non rectè assequi pla-
 ne fatemur) instrumentum olfactus ponere non ve-
 remur. Nervos enim & aptos & ita numerosos sus-
cipit,

infime +

A Dcipit, vt optimè munus possit exequi. propagines nanque illas, a processibus cerebri emergentes, nervorum munus qui in sentiendo consistit posse obire nobis persuasum habemus. Quod non nisi inspirantes, aut expirantes olfacimus. Collisio quedam aëris vaporosi quæ requiritur propter obfarcitos nervos in corpore tunicæ, non autem situs instrumenti intra caluariam in causa est. Et si nanque instrumentum

B E olfactus, ossibus & reliquis partibus nasum componentibus circum sepiatur, non attamen in intima nasi parte ita temerè disponitur, vt aliquam aëris collisionem vt exactè possit in mutari, non requirat.

Poteret inquit Galenus tunica interior oris sensu olfactus, quando tunicæ succingenti nasum cōtinua est. Quasi vero tunica nasi gustet quia tunicæ ambienti linguam continuetur. Minores inquit nervos habet quæ

F reliqua instrumenta sensuum: nec hoc vrget, quando vt nos monuimus, illi cum cerebri processibus est communio, à quibus propagines nonnullæ demandantur quæ vt molæ ab aliorum instrumentorum sensuum nervis superantur, ita abitudine (propter magnam molitiem) ad patiendum & perinde ad sentiendum illos superat. Vt sub ticeam hebetissimum esse nimis sensum olfactus in nobis. Rursum si quo tempore cola occupantur & obstruuntur non olfacimus, non

*Vt quid non nisi
respirantes ol-
facimus.*

Poteretur

*Vt quid quo tē-
pore cola occupa-
ntur non ol-
facimus.*

est

quia intercluditur via aëris ascendētis ad cerebrum **A**
est, sed quia nervis prehumiditate in bibita resolutis

*Cerebri motus
sit naturalis
an voluntarius.*

necessum est instrumenti olfactus functionem inter
cessare. Atque hæc de olfactorij instrumenti fitu. De
motu autē cerebri sit voluntarius instat motus tho-
racis, an naturalis instat motus cordis, modo agen-
dum fusius erat, nisi Galenus ipse lib. de instrumēto
odoratns cap. vltimo, suā aperte (ex professo de hac

*cerebri motus
naturalis Gal.*

quæstione sermonem instituens) explanasset sentē- **B**
tiam. Ibi etenim cerebrum naturaliter moueri affir-
mat. Cuius sententiam veram esse preter hoc quod

*cerebri motus
in magnis ca-
pitis vulneri-
bus examinā-
tur.*

anatomes viua manifesto docet, pasim invulneratis
hominibus in capite intuemur, quando disruptis
ossibus, cerebri motus apertissime videntur, qui ex
eorum arbitrio non pendent. Siue enim spiritum
tracturi thoracem dilatent, siue expulsuri eundem
comprimant, siue in motum diutius thoracem ser- **C**
uent, cerebrū tamen perpetuo, sine intercessione
aliqua mouetur, perinde ac pulsus totius corporis
omnes. Est hoc pasim in pueris quibus pre molitie

*cerebri motus
in pueris ap-
paret.*

pars anterior caluariæ admotum cerebri mouetur,
intueri, sed ne que motus ille cerebri propter sinus
contingit: nam præter hoc quod non eundem esse
sinuum & cerebri rihmū demonstratione constat,
in iusta fuisset natura quæ grauissimum & impense
molle

A **D** molle membrum minutissimis vasis membranis illud ambientibus commissum, ad dilatationem vasis *cerebri motus à vasis non provenire.* forum sursum reveli curasset. Futurum siquidem erat, graue & molle cum sit, vt potius vasculatum perentur aut ab eius substantia auelleretur, quã illud sursum traherent. Quis enim caseum recens concretum e filamentis ex eo pululantibus sursum trahere securè conetur? & non timeat prius filamenta

B **E** auellenda quam caseum commoueatur. Atque hinc profectò non possum non mirari quorundam solutione datã ad argumentũ illud Thomæ de garbolib. i. tractatu. 4. questione. 41. quo nititur probare, motum qui representatur disrupta caluaria in cerebro non a vasis prouenire, quia maior est quã vt, a vasis possit resultare. Dicunt siquidem argumentum non vrgeret, quia cerebrum mollissimum per

C **F** totum arterijs contextum, nihil mirum ab illis moueri: quasi vero aliquid possit membro alicui graui vt moueatur à corpusculis illud ingrediẽtibus deterius contingere, quã quod sit molle. Sed iã vnde digressi sumus sermone reducto: *cerebri motus non est voluntarius.* cerebri motum non voluntarium esse finitio motus voluntarij ostendit: quando cerebrum neque possis cumi velis mouere, neque possis impedire quominus moueatur. Sed dices hoc non conuincere, quia respiratiõnis motus est voluntarius

tarius & non quiescit quādo volumus. At hoc mea **A**
quidem sententia est sensum abnegare vt noua edā-
tur placita. Nam quis inficiatur me posse ex arbi-
trio inspirare, expirare, & quiescere: cum tamen in
cerebri motibus à nulla re lōgius absim. Quod non
diutius in vno respirationis motu possis persistere,
propter tuam impatientiā, & nō nimiam aduersus ne-
cessitatem vsus respirationis pertinaciā prouenit. In
super, si voluntarie cerebrum deberet moueri, nun **B**
quid non esset fibrosum? nisi forte & hoc abnegas,
quia alimentum per membra fibris destituta motu
naturali mouetur. Quasi vero mēbra dū alimētum
trahūt sitū aut locū mutarēt, perinde ac mutat cere-
brū, aut quasi aliqua sit motus naturalis ad volūtariū
comparatio, nullus etenim motus volūtarius in cor-
pore sine musculo editur, edetur sine fibris. Nam &
si sint aliqui qui volūtarie vomant, illi vt nos credi-
mus) aut musculos ingula ex abundantia habent, aut **C**
aliquid demum illis accedit ingula vt musculosa re-
datur: vt subiceam tunicā intimā gulę fibris lōgi-
tudinalibus scatere. Vnde mouetur subīde impetu
naturali minime volūtario: vt in mugili & hiarula
piscibus est videre, quibus dum predam in sequuntur
venter procidit pre abreuiatione gulę Aristoteles. 8.
de histo. animalū, cap. 2. Ergo cerebrum motu na-
turali

Nullus motus
volūtarius
editur sine
musculo.

Aliquos vo-
luntarie vo-
misse.

Mugili et hi-
arula dū pre-
dam insequū-
tur ventrem
procidere.

A Durali nō autem arbitratio agi cum Galeno & Andrea Vesalio (in viatorum non solū mortuorū anatomicē exercitatissimo) nō iniuria credimus. Sed ecce adest locus Galeni. 2. de causis sympho. 4. vbi volūtarium esse insinuat: at hic non ex professo loquitur de cerebri motu, vt agit in fine lib. de instrumēto odoratus. Decuisset profectō illos qui ex hac auctoritate libri de simphomatibus ratiōtinātur, alteri satisfacere: vel si huic credūt quia Galeni est, illi potius assentiri, quia nō minus est Galeni, de hac quēstione ex instituto agētis. Sed ad huc super est argumentū quo conātur probare motū cerebri arbitrariū, scilicet quia arbitrariū sit ē cerebro efflare & olfacere. Quasi vero odorat⁹ fieret in cerebro, aut si fieret nō suo proprio argumēto conuincerētur, quādo expirantes olfacimus, q̄ repugnaret, si intra cerebrū olfactus fieret. Quod à nostro arbitrio pēdeat subinde ad cerebrū aērē atrahere cōcedimus, at hoc nō quia voluntarie dilatamus cerebrū cōtingit, sed quia nō possumus, ad thoracē quem volūtarie mouemus, aērem attrahere, quī porcio aliqua subintret cerebrū. Efflare autē volūtarie ē cerebro, nō video vnde colligāt posse fieri. At dicēt, futurū esse si i volūtarie cerebrū moueret, vt quiescēte p̄susthorace olfacere mus quādo aēr qui attraheret, dignotiōes odoratus

se cū afferret per nasum: sed hoc non conuincit nā
 quando cerebrum in moto thorace mouetur, non
 trahit aërē per os cribri forme, sed per foramina &
 rimas, quæ in basi caluariæ sunt. Vt subiticeam tam
 paucam aëris quantitatem trahi, vt non nimis com-
 mota aër membranam vti diximus collidēs, instru-
 mentum immutet. Sed quia hæc exactè percipien-
 tur ab illo, qui superius tractata caluerit, placet ora-
 tionem colubere.

¶ Vt quid nerui visorij coeant intra cal-
 uariã: & vt quid in medio partis posteri-
 oris oculi neruus non inferatur visorius.

CAP. X.

*Neruos visor-
 rios coire.*

*Visorio, ner-
 uos non per
 foratos esse.*

Rimum neruorum cerebri par, ante
 quam caluariam prorumpat coire,
 ita vt ex sinistro & dextro neruis, cō-
 tinuum quodam corpus emergat,
 Galeno & antiquis anatomicis egre-
 giè obseruatum videtur: quum tamen neruos huius
 primi paris opticos, eo quod per forati sint com-
 pellant, non culpa vacare videntur. Atque hoc pro-
 fecto varijs modis me inuestigasse proponerem, ni-
 si Andreas Vesal. optimè & egregia industria, Ga-
 leni sententiam falsam inuenisse plane affirmaret.

Non

D Non etenim aliquod foramen sensibile, in nervis aut eorum coalitu offendis, & si varijs sectionem aggressus sis modis.

Porro nervos opticos id sibi priuatim vendicare ut intra caluariam dexter cum sinistro coalescat, hac de causa dicit Galenus factum ut nervis coeuntibus, unitas visionis fiat. Futurum siquidem dicit, illis non coeuntibus, ut simplices res geminae representarentur. At Vesal. hoc suspectum redit placitum, quia contigit illi caput, in quo horum nervorum nullus erat coalitus, quinimo mutuo nervi distabant toto ductu, hominem attamen nusquam quod geminae res apparerent conquestum affirmat. Quod si sic contigit (quis enim sobrium hominem publice comediae conscribentem mendacium arguat) non mea quidem sententia potest infitari, quin nervorum coalitus praedicto usui non inseruiat. Nobis ut ingenue fateamur, nusquam nervi separati, aut perpetuo dehiscetes, se se obtulere, & si id quam diligentissime investigarem, non solum in hominibus, & simijs, sed & in suibus. Et si inter nervos, ut unitas visionis fiat non coire, nobis plane persuasum validissima ratio sit. Nam si coalitus hic requireret, sonus quantumcumque simplex ederet, geminus appareret, cum geminum sit auditus instrumentum, & instrumentorum nervi

coalescat

De visoriorum nervorum coalitio Galeni sententia.

Nervi visorij non coeutes Vesalio fesse obtulere.

Visorios nervos ut unitas visionis fiat non coire.

nō coeāt, sed à dextra cerebri partē auditorius emer-
gens nervus dextrorsū, ad foramen auditus inclinēt
dextrū: vt & sinister ad foramē sinistrū: at sonus sim-
plex vt editur, ita & representatur, coalitus igitur ne-
cessarius nō est. Sed ecce aliquis, Galeni partes actu-
rus forte adest, qui hac de causa cum Galeno. 10. de
vsu part. coire nervos affirmat, vt in eodē plano sint.
Quasi vero in eodē plano, & maximè distātes nervi
non possint esse. In eodē ergo plano, nervos visorios
debere situari vt simplices res represententur non
dubitamus. Id interim affirmantes, non necessum
esse vt in eodem plano sint, coire. At nos nervorum
coalitum, hac de causa à natura admodum sagaci,
factum credimus, vt visorios nervi, qui omnium ner-
uorum mollissimi sunt, coalitu illo roborarentur,
& firmiores aduersus iniurias comotionum cere-
bri redderētur. Potuisset nanq; natura recta ad ocu-
lū dextrū neruū dextrū deducere, interim tamē non
ita secure ac modo fit, coeūte illo antequā caluariam
prorrūpat cū sinistro nervo. Tantumque hoc curæ
fuisse videtur naturæ ipsi, vt non per medium par-
tis posterioris globoli oculi neruum inseruerit, sed
per partem posteriōrē & magis lateralē: si nanq; fa-
cto coalitu neruū per mediū oculi inserere curasset,
transitus spiritūū prepediretur, flexo nervo ad an-
gulum

*De visorios ner-
uis coalitu no-
stra sententia.*

A D

B E

C F

A **D** **g** **u** **l** **u** **r** **e** **c** **t** **u**. Atq; hoc ille demū exacte percipiet, cui dia illa Hippocratis sentētia nō excidit: scilicet, si plures vertebrę ordineluxētur malum si vna letale. Asq; hic de visorijs nervis sermonē cohibere est animus, corū incessum & in oculo distributionē, tertio libro, vbi fusissime fabricā oculi (in qua prorsus dormitasse videtur Vesal.) tractaturi sumus reseruātes.

B **E** **¶** De auditorijs nervis an ad magnam ossis lapidosi cavitatem perueniant.

C A P. XI.

C **F** **V**m præcedenti lib. cap. 3. lapsus Vesalij in fabrica auditus percurreremus, neruum auditorium ad amplam ossis lapidosi cavitatem qua ossicula & reliqua quæ inibi contineri recensuimus cohibentur, non peruenire diximus. At modo nerui huius à cerebro vnde oritur, ad finem vsque processum persequemur. Ergo ab spinalis medulle radicis intra caluariam parte media, quintus oritur (in altero laterū subaudi) neruus, non nihil quarto crassius, à pluribus enatus principijs inuicem mox ab ortu connexis. Talis ergo neruus, per foramē non impense tortuosum, vt falso docet Vesal. quinimo fere re-
ctum magnā caluariæ cavitatem superat, & inibi

O iiij (nihil

(nihil mihi modo cum neruulis, quorum alterum **A** cæco foramini, alterum non minus tortuoso impar- titur) intra interseptum, quo diximus præcedenti li- bro cap. 4. prædictum foramen à subiecta ossis la- pidosi amplissima cavitare diuidi, fere rotundus ces- sat. Vti nanque ad amplam cavitatem hunc neruū integrum exire male Andreas protulit ita & illum in eadem cavitare, varias propagines admodum mē- branarum vtrinque immittere falso pronunciauit, **B** quæ depinguntur ab illo libr. 1. capit. 8. & G, litera notantur: protracte interim vsque ad ossicula in cu- di et maleolo adsimilata. Quæ tabula & si optimè representet, ossicula & membranas amplæ illius ca- uitaris, incessum autem neruorum non exacte cō- monstrat. Quod facilè & si anatomes ipsa & fabri- ca ossea nō ostenderet (qui enim neruus crassissimus interseptū osseū penetrabit: quī per foramen inter **C** septi quod propter angustiam, non autem propter sinuosum ductum, setam vix amittit tenuem, pote- rit ad amplā cavitatem emergere: in ea hinc inde diuidendum?) tabulæ Vesalij non perpetuo sibi si- miles commonstrant. Prima etenim & secunda .4. lib. tabula, quinti nerui incessum & terminos exa- ctè commonstrant, & circunseribunt: & si interim doctrinæ nostræ, non autem Andree potius respō- deant

*Tabula Vesalij
in fabrica ner-
uorū auditus,
nō perpetuo si-
bi similes.*

D deant. Ad literam enim græcam Φ in vtraq; depin-
gitur nervus vti nos monuimus. Tabula autem .8.
capitis primi lib. nō teretem, sed varijs membrano-
sis propaginibus intercesantē neruū proponit. Sed
dices Vesalium prima. 4. lib. tabula, exitum neruo-
rum tantum exprimere: quasi vero eadem incessū
ad finem vsq; opticorum neruorum nō exprimat,
& secūda non solū opticorum sed & omnium im-

E mediate à cerebro exeuntium parium disseminati-
ones nō prosequatur. Atque hic de neruis sermonē
cohibere decreuimus, tum quod non nisi ea
quę nō exactē ad umbilicum ab Andrea

fuerant per ducta, tractare fuit in

animo: tum etiam, quia quę

scrupulū poterāt causa-

re supra insinuauim-

mus lib. 1. ca-

pite. 2.

F

Alfonſi Roderici de Gueuara Granatēſis **A**
 in academia Conimbrica rei medice pro-
 feſſoris: in pluribus ex ijs quibus Galenus
 impugnatur ab Andrea Veſalio, in con-
 ſtructiōe & uſu partiū corporis humani,
 deſenſionis: & nōnullorū quæ in anatome
 deficere videbatur, ſuplemēti lib. tertius. **B**

¶ De peritonæo, & an rectè de eius uſu ſenſe-
 rit Galenus & Andreas Veſalius.

C A P. I.

Quum superiores duo libri controuer-
 ſias circa oſſa & musculos, uafa ſangu-
 nem continentia & neruos, contineāt,
 iure optimo tertius hic membrīs pre-
 cipuis dedicabitur, cerebro nimirum, cordi & ieco- **C**
 ri, & alijs quæ prædictis ancillantur & inſeruiunt.
 Interim id obſeruantēs, ut ſimul & hiſtoria & con-
 trouerſiarum decifio procedant, à membrīs igitur
 naturalibus (& ſi ignorabilia ſint) exordiemur:
 maximè a peritonæo quod primum nobis a circūfe-
 rētia ad centrū abdominis ingrediētibus, ſeſſe offert.

Musculos ergo abdominis ubi quis arte ſepara-

uerit

D uerit in corpus quodam tenue, & late araneorū tel-
 læ simile incidet, cui nomen inditū est (quo & latini
 utuntur) peritonæo. Ceterū hæc particula admodū
 tenuis substantiæ membrana est ex simplicium &
 primorū corporū numero, quæ similia etiā num-
 cupare, solemus. Dixerim membranā esse nullis om-
 nino fibris intertextam, ut succingens, costas mem-
 brana, tenuis cerebri meninx, cordis inuolucrum &
 quæ ossa & musculos ambiūt membranæ: ut mem-
 branosa venarū corpora, & complurima in corpore
 ijs similia varijs fibris intertexta excluderē. Profe-
 ctō peritonæū inde nomen sumpsit, quod præteda-
 tur (aut circumdatur) tum visceribus, tum vasis
 quæ inter septum transuersum & crura habentur
 magna abdominis capacitatis cohibitis. Quorum
 quidem anterioribus partibus protēsum est cōmu-
 niter, procedit enim illinc ad dextram & sinistra per
 ilia, vsque ad lumbi vertebra. Quod verò ad extri-
 mitatem eius superiorem atque inferiorem, attinet,
 superior quidē infernè frenibus adhærescit, inferior
 verò ossis sacri & illi adherentiū ossium maxima ca-
 pacitate superne terminatur. Prædictis terminis cir-
 cumscriptionem peritonæum, circulum vtrinque com-
 pressum & aliquibus partibus foraminibus perui-
 um, aut oui figuram, appositissime repræsentat.

*Substantia pe-
ritonæi.*

*7. De admi. sec
eti, cap. 2.*

*Peritonæū vñ
de dictum.*

*6. De admi. sec
eti, cap. 4.*

*4. De vsu parē.
cap. 10.
situs peritonæi*

Figura peritonæi.

Præter

6. De admini.
sect. cap 4.
Peritonæi pro
cessus.

Peritonæū nō
omnibus part.
equaliter cras-
sum.

peritonæi vasa.

Lib. de disec. vñ.
cap. 8.

Præter hæc vniuersalem tunicam, alias particulares **A**
peritonæum procedens ex se procreat, quibus om-
nibus abdomine cohibitis membris, aut tunicam
propriã, vt iecori & lieni, aut alterã, vt venis & vtri-
que vesicę aut vtero, aut tertiã, vt vetriculo & arte-
riæ magnæ cōmunicat. Vt interim taceã omentum
& mesereū à peritonæo educi: & testiculis ab illo tu-
nicas quasdã cōmunicari. Porro & si peritonæū vnū
continuū corpus existit, nō tamen illi ōnibus parti- **B**
bus equalis crassities cōtigit. Namq; in quibusda par-
tibus crassiore cōstat substãtia, in nonnullis tenuiore:
in iecore nãq; tenuissimū visitur, ita quoq; in liene,
minus in renibus, crassissimū in vetriculo & intesti-
nis vesica & vtero: qua parte autē spinę suffulcit' &
obuoluit' a ligamētis extrorsū illã ambiētibus exor-
dium sumēs, adeò est robustū & crassū, vt ōnes alias
sui partes lōgo spatio superet. Vbi etiã a crassissima **C**
descédēte vena et arteria nō paucas ppagines ad sui
nutritionē & calorē assumit, etiã à venis per septum
transuersū dispersis, & ab illis quibus vteri ad mā-
mas est cōmunio, tum ad latera ensi formis cartila-
ginis deorsum, tum ad ossis pubis superiorem regi-
onem sursum emergentibus. Siquidem peritonæū,
vti cuique corporis parti prætenditur, ita à proxi-
mis quibusq; vasis, frequētibus alitur venis, perinde

ac &

D ac & vexeto sensu pollet susceptis propaginibus ner-
ueis, ab illis nervis qui à iusta positus peritonæ mem-
bris communicatur: semper enim natura solet ap-
propinquis (vbi nullus alius vsus prohibet) nervos
partibus immittere. Demum huius peritonæ utili-
tates plures sunt animalibus. Prima quidem vt ope-

16. De vsu.
par. cap. 9.

Peritonæ vsu.
4. de vsu
par. cap. 9.

E rimentum omnium subiectarum particularum. Secū-
da vt septi inter hæc ipsa & musculos iusta positos
locum obtineat. Tertia vt non nihil auxilietur cir-
cumpresso motui vetriculi & intestinorum, quo
motu deorsum propelluntur excrementa à perito-
neo & frenibus velut à duabus manibus supernè ad
brachialia vnitis, infernè autem distantibus cōstri-
cta. Quarta autem ne flatibus distendantur facile
membra nutrimentalia. Quinta vt omnia quæ sunt
sub septo transuerso, tum priuatim tum ad inuicem
F colligentur ab eo, & velut pelle quadam vnūquod-
que priuatim tegatur. Quarum secunda nimium pro-
fectò erat necessaria, Namq; si peritonæum inter in-
testina & musculos non interiaceret, intestina abe-
rentur inter ipsos musculos media, quæ præmentia,
& pressa, coarctata & coarctata, dolorem facientia
& dolentia, tum motus eorum impedirent, tum &
ipsa difficillime propellerent deorsum superflua. In
quo tum Gal. hoc cap. tum And. mihi animaduer-
tendi

In paginatur
Gal. & Vesa.
lib. 5. cap. 2.

tendi sunt. Quod ille in re admodum vera pessimo **A**
 exemplo usus, eandem pene labefactarit: dū inquit,
 id hoc numerare intersepiendi à peritoneo prestari, ne
 intestina inter spatia musculorū epigastrij prolabā-
 tur. Quasi verò transuersi musculi, omnia mem-
 bra nutrimentalia ab alijs musculis epigastrij nō se-
 parent, ita vt nullus sit exitus intestinis, transuersis
 musculis manentibus integris. Vt ex eorūdem des-
 criptione Galeni. 5. de adm. sect. est videre. Hic au- **B**
 tem quod Galeni exemplo delusus hūc maxime ne-
 cessarium usum à peritoneo semouit, qui quantum
 ex usu sit: subscripta oratio docebit. Ad originem
 namque vnus cuiusque musculi transuersi, qua à
 trāsuerfis processibus vertebrarum lumborum ori-
 tur, parte interiori: vnus musculus teres & crassus,
 lateribus vertebrarum lumborum attensus demit-
 titur, qui cum suo cōiuge sextam musculorum mo- **C**
 uentium femur coniugationē efficit. Inter quem &
 musculi trāsuerfi originē (quantūcunq; aliter affir-
 met And.) futurū erat intestina dilapla cōprimi, &
 oīa à Galeno enumerata symptomata subsequi, ni-
 sagascissima natura huic incōmodo, interposito pe-
 ritoneo preuidisset. Adde, quod si inter intestina &
 mūsculos, nō interiaceret peritoneū, fibrosa intesti-
 norū corpora, nō tuto iuxta positis corporibus mus-
 culorū

D colorū (quantū cunq; leui tunica musculi vestiatur) iungeretur: quodmodo, interposito peritoneo cessat: Siquidē & si parte sua interiori qua peritoneum

Peritonei superficies qualis.

adhæret intestinis vt illa inuestiat, aut exteriori qua abdomē musculis adherēs succingit, asperū & fibrosum sit vt validius adherereat, superficiebus attamen prædictis oppositis, adeo est leue & lubricū, vt nihil contactu nocere possit. Tertio vsu mihi certe est sus

E pectus Gal. Nā qui arbitrariū motū peritoneo cōdonabimus? nisi forte Gal. (quod magis crediderim) hunc motū peritoneo cōdonat, quē certus sibi erat,

musculos abdominis nulla ratione posse exercere, quin subiectū peritoneū intestina quib⁹ circūtendit præcomprimat. Rursum plurimis vijs peritoneum

Peritonei foramina.

F est pertusum, vt ad septum transuersum tribus amplissimis foraminibus. Primum quo venam cauam, secundum quo stomachum cum ipsi adherentibus neruis. Tertium quo magnam arteriam, extremum venæ inconiugatę & ramulos à sexto neruorum coniungio excipit. Insuper vmbilici quoque vasorum gratia vt & extremi intestini. In viris attamen peculiariter pertunditur, vasis seminarijs exeuntibus ad scrotum, & ceruici vesicæ: vt foeminis in extremo ceruicis vteri. Denique frequentissimis vasis & neruis viam præbet, vt illis

quę

quæ ad crura demittuntur, aut abdomen aut ad lū- A
bos communicantur.

¶ De ventriculo.

C A P. II.

Vando quidem necessum erat nutriri B
animalis particulas, vt id terreæ & a-
queæ substantiæ, quod continuo def-
luit restauraretur: optimo iure natu-
ra vētriculū procreauit, ferè in medio trūci corporis
situatū, qui velut promptuarium alimentū vniuer-
sum excipiens, subit primum in cibarijs laborem,
sine quo hæc sunt inutilia, in nullamq; rem animali
commoda. Positus autem est ventriculus non sta-
tim post os, tamen si id postulabat alimēti susceptio,
sed thoracem præposuit natura: vt ille quidem in
inferioribus partibus esluuia habeat superfluum: C
hic verò per ostrahens & rursus emittens aërem,
vocis & respirationis fiat conditor. Vbi est naturā
admirari, quæ non solum ventriculum thoraci sup-
posuit, sed eundem magis in sinistra quam in dex-
tra parte collocauit. Cum enim adpositura esset ei
duo viscera, magnitudine inæqualia, maiori nempe
iecori maiorem locum in dextera parte, minori au-
tem lieni minorem in sinistra concessit. Supponitur
igitur,

*Quarto de vs
su par. cap. 1.*

*Quarto de vs
su capi. 7.
Ventriculi s
tus.*

Digitur, parti inferiori thoracis subsepto transverso, inter iecur & lienem, rotunda figura simul & transversim oblonga in parte dextra angustiori conformatus. Rotundus quidem, quod hæc figura minimum omnium læsioni obnoxia, atque capacissima fit: oblongus autem quoniam parte sua dextra ad intestina, sinistra autem & superiori, ad stomachum progreditur: qua vero incumbit vertebris comprimatur intra suam capacitatem: propter quod non ita retrorsum ac antrorsum protuberat. Quod manifestius deprehendes, si spheram perfectam mente complexus, ipsam ampliolem parte inferiori, maxime ad leuam finxeris: deinde duplicem in illa considerans productionem, latiorelem illam quæ est ad stomachum, strictiorelem autem quæ ad intestina: postremo ipsam comprimendo maxime versus partem dexteram, & sinistram faciendo gibositatem posteriorem, omnem figuram ventriculi didiceris. Quæ certè humani est, non autem canini ut Ves. Galeno imponit uti facillime deprehendes, si hanc descriptionem humano ventriculo, aut ipsius Ves. descriptioni, aut figuræ: contuleris. Non enim solum Galeni descriptionem humano ventriculo correspondere offendes, sed Vesalij hanc eandem pauculis immutatis verbis esse. Proprijs duabus constat ventriculus tunicis (namque

Ventriculi figura.

Lib. 5. cap. 3.

Substantia & tunica ventriculi .4. de usu par. cap. 8.

P

que

que prima omnium que ei tertia dicitur, ascititia A
 à peritonæo est) quarum interior, quæ est membra-
 nosa, fibris longitudinalibus superne deorsum ten-
 dentibus parte interiori quæ cibum respicit interte-
 xitur. Quas certe fibras iure habere videtur ut illis
 intētis veluti manibus, cibum ab ore per stomachū
 trahat, cuius & totius oris interiori tunicæ continu-
 atur: quod certe maximè fuit ex usu, tum ad attracti-
 onem cibi, tum ut lingua ad prædictarum fibrarum B
 attractionem deorsum trahatur, cum musculis qui
 sunt ad tonsilas: à quorum omnium tensione subla-
 to larynge (cuius interiori tunicæ continuatur) ad
 epiglottida currente obturatoque ab ea, repente ac
 simul humor incidere in pulmonem prohibetur.
 Quod maximè expendas velim, ut cum naturam
 liquidioribus adhuc succis, ad pulmonem frequen-
 tiorem ingressum interdixisse compereris: Vesaliū C
 anatomicorum coripheum admireris, qui hoc ca-
 put sibi transferens, hūc tam admirandū vsum reli-
 queri. Satis sibi plaudens, cum laryngē sursum ascē-
 dere ait, quo tempore deorsum à fibris longitudina-
 libus per stomachum vellitur nutrimentū: nisi for-
 te ab hoc capite ad octauū. 3. lib. de facult. nat. pro-
 uocaturus sit, ubi prædicta Vesal. verba à Galeno
 recensentur, interim nulla (quia non erat presentis
 instituti)

Notatur in
 vie Vesalio.
 lib. 5. cap. 3.

D instituti) huius vsus habita mentione. Insuper tunica hæc, cōmunis ori, stomacho ac ventriculo: rarior & mollior fit paulatim vsque ad fundum vētriculi: vt si partem hanc ventriculi comparaueris illi quæ in ore est, multo mollior tibi appareat. Instrumētū enim quod primò omnium occurrit cibarijs antequam vllam receperit elaborationem, consentiens fuit omnium ad patiendum fuisse contumacissimū.

E Exterior autē interiori est crassior, minusq; neruosa (& si interi non sit ita carnosa vt exterior stomachi, cui & intestinorum exteriori est continua) parte extrema transuersas fibras habēs: Qua se autē muto he interior & exterior cōtingunt obliquis adaugētur.

Quibus oībus fibris ventriculus egebat, vt i miro arteificio seruata facultatū alteratrici ancilatiū co-

*Lib. 5. de vsu
par. cap. 11.*

F trimentū atraheret, medijs quæ obliq; retineret, vt innata sua caliditate illud cōcoqret, sibiq; simillimū in colore redderet, trāsuerfis autē qua extime & omniū vltime sunt, iā concoctū cibū laxato suo osculo inferiori, deorsū expelleret. vbi cōtēpleris licet hui⁹ ad superioris foraminis imparē amplitudinem cum enim superiori moles duras ac magnas aliquando trāsglutit animal, amplū illud oportuit fieri, infernū autē contra. Cū illo nihil oporteat trāsire, magnū,

*Quarto de vsu
cap 7.*

*Tertio de fac.
nat. cap. 4.*

*Quarto lib. de
usu part. cap. 1.*

*Libr. 2. de sem.
sap. 6.*

durū, ac nō versū in chilū, quanquā nō temerē nimiū **A**
 angustum contemplandum sit, cum non pauci ossa
 fructuum valde magna, sæpe plurima deuorarunt,
 hic anullum, ille numum imprudens deglutiuit, at-
 tamen hos omnes facile potuisse excernere ea quæ
 deuorarunt, nullo superueniente symptomate si
 nunquam vidisti, habes Galenum & testem & au-
 thorem. Ad hæc duo foramina parte interiori vētri-
 culi substantia circulariter ad roborem & firmita- **B**
 tem introrsum protuberat. Cibum igitur ventricu-
 lus ab ore trahit, per angustissimam viam, quam eo
 quod instar isthmi ventriculo præponatur, cum Ga-
 leno stomachum compellabo. Qui lingue radici su-
 perna extremitate, inter carnes glandosas (quibus
 perinde ac alijs quæ illi parte exteriori, fere ad quar-
 tam thoracis vertebram adponuntur, perpetua hu-
 miditate irroratur) adhærens: à tunica os succingē- **C**
 te oritur, tereti oblonga & fistulosa figura: vt nutri-
 mentum dentibus leuigatū possit admittere, substā-
 tia prout tractioni, & pulsioni necessariū est fibro-
 sa: parte interiori leui & lubrica, vt facile cibus pos-
 sit delabi. Vtque hoc vexetius exerceatur, duæ qui-
 bus stomachus constituitur tunicæ, fibris ita texun-
 tur, vt interna quæ membranosa est fibris longitu-
 dinalibus polleret, quibus veluti digitis cibum deor-
 sum

D sum reueleret, externa autem quæ nimium est car-
nosa, transuersis aut veluti circularibus fibris, per-
petuo parte superiori cibi descendentis se se colligē-
tibus, eundē deorsum protruderet. Subinde etiam
id quod vomitur sola hæc, suis fibris parte inferiori
comprimētibus celeriter emergere cogit. Oblique
autem fibræ isthinc relegantur, ne cibus illarū ope
diutius stomacho detentus, spiritualia membra tho-
race (per quem necessum erat stomachum ad ven-
triculum perreptare) cohibita, potuisset offendere.
Quantumque hoc fuerit curè, rerum omnium cō-
ditori, manifestissimè deprehendes: si non solum
stomachū obliquis fibris carere, sed mino quodam
obliquitatis ductu per thoracem perreptare, ani-
ma duertas. Demittitur namque omnibus vertebris
cervicis & quatuor primis thoracis recta anteposi-
tus, asperæq; arteriæ subiectus. A quinta autem tho-
racis vertebra, destrorsum aliquātulum recedit, cē-
dens arteriæ crassissimæ descendenti, quæ cū à sini-
stra parte percipux & caudicis omniū arteriarū ad
basim cordis exiret, per breuissimūq; dispēdiū obli-
que retrorsum & deorsum, ad quintā thoracis ver-
tebrā delaberetur, per anteriorem & magis sinistra
dorsi partē descensura: non minus illi sinistra ductū
quam mediū denegabat. A quinta igitur vertebra

*Tertio de fas-
sul. nat. cap. 8.*

*Libr. 6. de vssu
par. cap. 2.
Stomachi in
cessus.*

ad nonnā vsque thoracis, subinde etiā ad decimam, **A**
 (non semel enim variare vidi) stomachus demit-
 titur, tantum dextrorsum cædens quantum ad
 placidissimum arteriæ situm, quæ non omnino à
 securitatis confortio illum depellit: erat ex usu.
 Ad nonam attamen vertebram, membranis for-
 tibus pleuræ (à quibus tunicam asciticam dum tho-
 racem pertransit mutuatur) in sublime releua-
 tus, sinistrorsum super magnam arteriam transit, **B**
 septum transuersum quâ sinistra sua parte ten-
 dincum est, vt ad ventriculum perueniat, perfora-
 turus. Reuelatur inquam in sublime, ne in aspe-
 rorum ciborum transitu arteriam comprimeret.
 In læuam verò transit, quod in eo loco satius fue-
 rat ventriculo continuari: & quod dextram ven-
 triculi partem inferius os, occupabat: & quod ne-
 cessum erat iecur perforari, si per dextram partem **C**
 stomachus ventriculo veniret inserendus. Adde
 obliquum hunc ductum, neruis qui à cerebro ad
 stomachum in ventriculum feruntur, nimium ef-
 se ex usu: qui si recta incederent, ventriculum ap-
 pensum habentes, facile rumperentur, maximè cū
 ventriculus, nimia quantitate nutrimenti abunda-
 ret. Prædictis omnibus, tantūmodo à Galeni dog-
 matibus deuiavi, dum ad nonā vsque thoracis ver-
 tebram

D tebram cum And. Vesal. non autem ad duodecimā Lib. 5. cap. 2. defenditur Ga- len.
 stomachum cum Galeno protraxi. Sed videor mihi
 audire affirmantem And. se isthinc, non omnia trā-
 stulisse, quandoquidem, quod stomachus in sinistrae
 partis ventriculi medio superiori (quantum ad ante-
 riora & posteriora pertinet) inseratur, sibi iure pos-
 sit vindicare. Quasi verò hoc vno aut altero verbo
 non edocuerit Galenus, dū inquit, ad leuā admodū
E in sublime releuari stomachū, vt perforato septo ad
 vētriculū perueniat. Obsecro, si sursū releuatus sto-
 macus per partē sinistrā & superiorē contingit ven-
 triculū, qua parte hoc poterit esse nisi illa, quæ inter
 anteriorē & posteriorē sit media. Porro venę ad vē-
 triculū terminatę omnes à vena portę oriūtur, vt Ga-
 lenus frequētissime docet: quę quidem non perpetuò
 eundem originis ordinē seruāt, quarū primā educit
Vene ad ven-
 triculum.
 Libr. de disec.
 ven. cap. 5. &
 16. de vsu par.
 cap. 14.
F prædicta vena, mox vt iecur euadit inq; vētriculi dex-
 tram partē ad pylorom intenuiores propagines di-
 uisa: terminatur. Secundam autem parte sua dextra
 aliquanto inferius deducit, quæ tunica superiori o-
 menti suffulta, ferè in totius ventriculi dextrę partis
 ambitu inferiori, in plures diuarcata propagines
 terminatur: nusquā ad leuā transiens, quandoqui-
 dem id omne ventriculi quod ad sinistram est, vsq;
 ad stomachi exorim, alię amplectuntur venę ab

illa dictæ quæ tunicæ inferiori omenti adstabili- A
 ta ad lienem perreptat. Quæ quidem è regione
 dorsi duas propagines depromit, quarum prima
 nimium tenuis parte posteriori ventriculi tenuio-
 ribus ramusculis inseritur. Secunda autem adeò
 est crassa vt non solum parti posteriori ventricu-
 li duas, subinde etiam tres venas communicet, ad-
 osque vetriculi superius conscendens illum in mo-
 dum coronæ geniculatim venulis diuaticatis am- B
 biat, verum etiam circulum quendam per partem
 superiorem ventriculi, ad dextrum vsque ventri-
 culi os protrahat. Insuper alias duas à prædicta ve-
 na ventriculus suscipit, primam ab elatissima ex
 venis ingredientibus lyenen quæ ad ventriculi si-
 nistrum gibum ascendit, secunda autem ab infi-
 ma venarum quæ eidem lieni inseruntur, quæ su-
 periori omenti membranæ innittens, toti parti in- C
 feriori & sinistra ventriculi in plures venulas di-
 uisa inseritur, aliquantum ad superiora per partem
 posteriorem ventriculi ascendens. Has omnes ve-
 nas, quarum nullam à vena caua protraximus, fe-
 rè semper concomitantur arteriæ, ab illa arteria a-
 orti magna propagine, quæ iecori, lieni, & alijs ex
 membris nutrimentalibus subtus ventriculum, im-
 partitur. Harum venarum ope (vt & omnium quæ
 ad

16. de vsu par
 cap. 14.

D ad intestina terminantur) iecur in materiam aptissimam sanguini conficiendo fugit. Subinde etiam iisdem ventriculus aliquid nutrimenti trahit penuria alimenti vexatus. Arteriae insitum ventriculi calorem adaugent, non nihilque humiditatis ex illo sugunt. Superest adhuc vias animaduvertere quibus biliosum & melancholicum excrementum ad ventriculum perueniat. Quarum ut illam (quia forte nullus in foelici uti dicunt ventriculo mihi ob-

E git dissecandus) nusquam vidi, ita & manifestissimam venam, meae descriptionis quintam, Andr. Vesalij hanc viam negantis sextam, Galeni lib. de dissect. ven. quartam deprehendi, qua melancholicum excrementum ad partem superiorem ventriculi & magis sinistram posse eructari, mihi certo crediderim. Cuius melancholici succi quanta ventri-

F culo sit commoditas, quodque nullam noxam erat allaturus, indicat ipsa qualitas succi acerbi & acidi, contrahentis & constringentis ventriculum, ut undiquaque circum amplectens cibos remoretur, quousque fuerint percocti. Porro ventriculus naturales aliarum corporis particularum facultates (nempe attracticem, retentivam, expultricem, & ante has omnes alteratricem) habet. Sed alijs quidem omnibus animalis particulis quaquam easdem facultates

habeat

*Notatur Ans
dr. lib. 5. cap. 3.*

Cap. 1.

*5. lib. de vs. par
cap. 4.*

de vs. p. e. 7.

habeant, non indidit natura sensum eorumque de-
 sunt: sed in plantarum modum nutriuntur ex venis
 nutrimentum haurientes. Soli verò ventriculo, &
 maximè ad os superius, sensum indigentiaè cõtulit,
 ad cibum sumendum animal ipsum incitantem &
 stimulantem. Cum enim totius particulæ nutrime-
 tum ex venis à caua prognatis trahât, ipsa autem à
 iccore, iecur, per venas meseraicas ab intestinis & vë-
 triculo, nulla autem iam supersit amplius particula,
 à qua ventriculum capere oporteat, animalibus ip-
 sum extrinsecus replere fuit necesse, in eoque diffe-
 runt iam à plantis. siquidem ijs & si quam maximè
 aliâs quatuor facultates paulo ante commemoratas
 vt animalia ipsa habere cõtigerit, eis tamen sensus
 indigentiaè abest: non enim per os nutriendæ erant,
 promptuarium copiosi alimenti subiectum haben-
 tes ipsam terram, cui hærentibus atque vnitis sem-
 per affluerent alimenta. Ipsi verò substantiæ ani-
 malium, præterquam quod multum à terra differt,
 secundum innatas particularum qualitates, insuper
 etiam motus inest voluntarius, & loci ex loco per-
 mutatio. Itaque propter hæc duo impossibile fuit
 ipsis plantarum ritu sugere ex terra humorem.
 Opus igitur fuit vnum quodq; pro sua natura, aut
 herba, aut semine, aut fructu arborum, aut aliorum

ani-

D animalium carnibus nutriri, eaque eo tempore edere
 quo ventriculus senserit indigentiam. Affluere igitur
 necessarium fuit ventriculo (cum nulla particula sensum
 habeat innatum) eiusmodi facultatem, a sensifico prin-
 cipio velut per canales quosdam. Cuius rei gratia
 sextum nervorum cerebri coniugium (prius aliquibus
 musculis laringis, & cordis involucro, & pulmone,
 & quibusdam alijs partibus propaginibus disemi-
E natis) stomacho adstabilitum, ad ventriculi os super-
 nè defertur, illud & partes ventriculi illi contermi-
 nas contexens. Dexter enim praedictae coniugatio-
 nis nervus, antrorsum oblique ad laevam transit, in
 duas diuisus: sinister autem per partem stomachi
 posteriorem retorquetur ad dextram, ita ut muta-
 tis sedibus septum cum stomacho perforantes, nul-
 lisque illi propaginibus comunicatis (ut ante adhuc
F Galenum rudibus in dissectione visum fuit) non solum *lib didise, 14*
 dexter sinistram & anteriorem partem oris ventricu- *ner. cap. 12.*
 li, sinister autem dextram & posteriorem, frequentissi-
 mis propaginibus geniculatim diuisis & non parum
 deorsum protractis inuestiat, sed à sinistro adhuc
 per totam partem superiorem ventriculi ramulus
 quidam ad iecur protrahatur. Adde posteriori
 ventriculi parti nervos communicari duos nimi-
 um tenues, ab illis nervorum propaginibus quas
 costarum

costarum radicibus instratas ad abdomen descen- **A**
 dere constat. Cur autem magna ex parte ambit
 ventriculum hepar? an ut ille quidem ab hoc, ciba-
 ria verò ab ipso ventriculo calefiant? ob id ipsum
 hepar totam superiorè eius sedem, versus anteriora,
 & dextrè partis gibum amplectitur, què admodum
 etiam in parte sinistra septum & lien, parte posteri-
 ori spina, & spinales vocati muscoli, & pinguedo
 inferioris mēbranæ omēti, vnà cum arteria magna, **B**
 & vena caua, & septo transuerso, illum amplectun-
 tur: inferiorem autem eius partem, intestina occu-
 pant, vltimo autem anterior ventriculi regio quæ
 tantūmodo abdomine vestitur, non nihil pingue-
 dinis à vena ab umbelico ad iecur perueniente ap-
 pēsū mutatur. Quod forte imposuit, vt vulgus
 anatomicorum ventriculo omentum antestare cre-
 diderit. hæ quidem omnes memoratæ particulæ, **C**
 & si vtilitatis quidem proprie gratia, singulæ extite-
 runt, ingeniosa attamen natura, prope vētriculum
 posuit eas velut quosdam caloris fomites, vti ven-
 triculus suam functionem alacrius exerceret. Qui-
 dum operi incūbit, à chylosa parte nutrimenti quod
 cōcoquit sibi alimentū assumit, interim à venis mi-
 seraicis in penuria nutrimenti succum aut à iecore
 sanguiné earundē ope pelliciēs. Vbi animaduertas,
 ventriculū

D ventriculum ad trahendum sibi prædictum alimentum, nullis fibris utitur: tum quod illis non egerit uti quoduis aliud membrum, tum etiam quia tractioni à centro ad circumferentiã inutiles erant: quæ & venæ, & arteriæ, pariter cõtingere, tertio libr. es edoctus.

DE INTESTINIS.

CAP. III.

E Ntestinum & si vnum continuum corpus sit à dextro ventriculi ore ad finem quo excrementa eggerimus: in duas atque tamẽ partes diuiditur, quarum alteram tenue intestinum, alteram crassum compellare solemus. Rursum horum vnumquodq;, tribus distinguimus nominibus subaudias. Namque tenue coniungitur dextro ori ventriculi, aut illinc nascitur, in posteriora que reflexum, deorsum ad dorsum demittitur: ad leuam subtus intestinũ colon cessans. Totoque ductu quo aut ἐκφύσις exortus aut δωδεκακτυλοῦ. i. lōgitudinis duodecim digitorum dicitur, nõ in circumuolutiones, ratione situs sinuatur. Quod hoc subsequitur circumuoluitur, ac flectitur, vocaturque *υήσις*. i. ieiunum, quod reperiatur inane. Quod ieiunum subsequitur, & in intestinum crassum in parte dextra subtus renem dextrum cessat, Græcis ἰλεόν, Latinis

*Quinto de usu
pat. cap. 3.*

tinis

tinis ileon, & voluulus: appellatur. Quod vna cum A D
 ieiuno, magnam nō solum laterum abdominis, sed
 mediam ipsius partem, frequētibus anfractibus oc-
 cupat. Vbi animaduertes, me terminum duodeni
 & ilei statuissē, ieiuni autem minime. Quandoqui-
 dem prout maior vel minor quantitas bilis defluxe-
 rit, vexetiusquē aut lāguidius, iecur attraxerit, cru-
 diusquē aut nimis coctū, delapsū fuerit à vētriculo
 nutrimentum: ita intestinorum anfractus, plures, B E
 aut pauciores reperiuntur vacui: & perinde longi-
 us aut breuius apparebit intestinum ieiunū. Quod
 hoc nomine appellatur, ad differentiam ilei, non
 autem duodeni (quem ratione situs & incōmixtæ
 bilis & subtilissimi succi, Galeno satis constabat, ci-
 tissime succum debere propellere. Non autem ob
 frequentissima vasa vti falsò credit Vesal. nimium
 enim, quæ ad ieiunum terminantur, sunt frequē-
 tiora: quorum multitudine, & iecoris propinqui- C F
 tate, alacriq̄ue incōmixtæ bilis punctione, liquidis-
 simum alimentum cito distribuitur à ieiuno. Venæ
 igitur prædicta intestina (vt & quæ crassiora sunt)
 à vena portæ, arterijs concōmitatę, ab illa arteria
 quæ à crassissima descendente subtus ventriculum
 pluribus nutrimentalibus membris propagari cō-
 stat: deducuntur. Et si interim, infra vasorum
 semi-

*Quinto de vs.
cap. 3.*

*Lib. 5. cap. 5.
impug. Vesali.*

*Quinto de vs.
cap. 2.
Intestinorum
venæ.*

A **D** seminalium exortum, vnam aut alteram arteriam: intestina mutantur: Vtque vasa hæc, ad intestinorum vsque partem interiorem aut cauam, tuto veherentur: non solum glandosum quodam corpus, iuxta dorsum, in eorundem diuarcatione adposuit, verum etiam membranas à peritonæo ad dorsum produxit (quas mesentereon componere passim dicitur) quibus ad stabilita, & in numerosissimas propagines diuisa, secure ad intestina permearent: in eaque velut minutissime radicis arboris propagines, insererentur: & vt earum membranarum ope, intestina, non solum tertia tunica adaugeantur: sed etiam firmissime dorso colligentur. Quamquam non omnibus intestinis venæ mesentereo suffultæ deducantur: quoniam quidem vena portæ, antequam ad illud perueniat, primo intestino venam, arteria (ab illa quæ iecur ingreditur) concommitata impartiat: quæ carni glandosæ, intestino ad suam humectationem (vt optime animaduertit Andr.) perfectè, innitentes: secundum intestini longitudinem demittuntur. Sed & intestinum colon, qua subest ventriculo, venas tunicæ inferiori omenti ad stabilitas suscipit. Adde primo intestino, non procul à fine meatum flauam bilem à vesicula

dedu-

*Intestinorum
verui.*

*6. de usu par.
lib. 5.*

*¶ Quod intesti-
nis due tunice*

*Tenuium inte-
stinorum usus &
constructionis ra-
tio. 4. de usu
lib. 17.*

deducentem, implantari: vt plurimumquè sine neruo hoc intestinum reperiri: cum reliquis tenuibus, & crassis nerui contigerint: ab illis sextę neruorum cerebri coniugationis propaginibus, quæ costarum radicibus exporrectæ: ad abdomen demittuntur Rursum ieiuno, & ileo, frequentissimè venæ: colo & recto, pauca impartuntur. Sed & hoc animaduertas, crassa à tenuibus differre: quod & si omnia habeat duas tunicas, fibris transuersis complasmatas, quarum interior membranæ, exterior autem carnosior sit: crassiorum attamen crassiores, & vt ita dixerim corpulentiores reperiuntur: maxime ad intestinum rectum. quas quidem natura geminas complasmavit, tum vt vis eorundem expultrix esset valentior, tum etiam ad summam securitatem & patiendi difficultatem: vt si aliquando in morbo dysenterico tunica interior putruerit extima manente integra æger liberetur. Rursum crassi intestini superficies interior non nimium est molis, vt quæ crassiora excrementa erat contentura: tenuioris autem molissima adeo vt molitie superficiem internam ventriculi superet: huic enim nihil asperum aut intritum vt ventriculo demittitur. Porro & si ab intestinis non nihil alimentum in transitu elaboretur eo quod substantiam habeant ventriculo quàm similem